ԺԳ. ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 43 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 25 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, 1899 3 ՐԷՃԷԳ, 1317 25 ԹԸՇՐԻՆԻ ԷՎՎԷԼ, 1315 6 ՆՈԹ. 1899 (Ն. Տ.)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոյսոյ համար { Տարեկան 70 դրշ. Վեցամսեայ 35 „
Գաւառներու համար { Տարեկան 90 „ Վեցամսեայ 45 „ Եռամսեայ 23 „
Արտասահման { Տարեկան 23 Ֆր. Վեցամսեայ 12 „

Նամակ կամ ոեւէ զրութիւն պէտք է ուղղել Տնօրինութեան:

ԾԱՂԻԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

«زاغك» ارمنيجه يومى وسياسى غزته
مطبعه و اداره‌خانه‌سى
غلطه‌ده حمدى پاشا خان

Կ. ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա,
Համտի-բաղչա խան

Rédaction du Journal Arménien
„DZAGHIK“
Galata, Pérchémbé-Bazar
Hamdi-Pacha Han

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ Ռ. ՍԱԴԱԵԱՆ — 10 ՓԱՐԱ — ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ Ղ. ԲՈԼԱՏ

Ի՞ՆՉ ԲԱՆ ԿԸ ՊԱԿՍԻ

Ժամանակիս պահանջման եւ յառաջդիմութեան ոգւոյն համեմատ յեղաշրջած են մեր բարքերն ու սովորութիւնները. օտարին քաղաքակրթութիւնը ազդած է մեր ապրելու եղանակին վրայ ու սկսած ենք ձուլուիլ Եւրոպական քաղաքակրթութեան կաղապարին մէջ, թէ առեւտրական եւ թէ ուսումնական կրկին տեսակէտով։ Եւրոպական աղդեցութեամբ բարեփոխուած են Պոլսոյ եւ գաւառներու մեր վարժարանները։ Կարելի չէ ուրանալ այսօր այն մեծ տարբերութիւնն որ դոյացած է, ժամանակի ընթացքին հետ, մեր այսօրուան եւ սակէ 20-30 տարի առաջուան վարժարաններուն ուսումնական եւ կրթական վիճակին մէջ։ Կարելի չէ ուրանալ այսօր այն մեծ յառաջդիմութիւնը զոր ունեցած են մեր վարժարաններն վերջին ժամանակներս, ճոխացնելով ուսուցիչներն եւ ընդունելով այն ամէն նոր մեթոտները զորս ստեղծած է եւ կ'ստեղծէ Եւրոպա. բայց ցաւալին այն է որ դարձեալ չեն կարող պատասխել ՄԱՐԴԸ, նկարագրի տէր անհատը։ Արդեօք ի՞նչ բան կը պակսի աւանդուած այն ամէն ուսմանց եւ դիտութեանց մէջ։ ՄԱՐԴԸ չենող, կազմող ո՞ր ուսումը դեռ մուտ գտած չէ մեր վարժարաններուն մէջ։ Անհատին նկարագիրը կազմող ո՞ր դիտութիւնը անցուցած չենք մեր ծրագիրներուն մէջ։ Բարոյական կրթութիւնը, սրտի եւ նկարագրի դաստիարակութիւնը։ Բան մը չեն արժեր ճոխ ուսումները, նորահնար եւ դիւրուսոյց մեթոտները, զի անոնք յաւէտ չեն կրնար չենել բարոյական մարդը, չեն կրնար նկարագիր կազմել անհատին մէջ, քանի որ հոգ չի տարուիր աչակերտաց բարոյականին։ Մեր վարժարաններն իրենց ուղղութեամբ, ընդհանրապէս աչակերտները մեծամասիտ կ'ընեն քան թէ խնայող, եռաեր կ'ընեն քան թէ հանգոստ, կոչտ՝ քան թէ ազնիւ։

Ինչէ՞ն յառաջ եկած է այս ցաւալի տարբերութիւնը, անչուշտ սրտի ու նկարագրի դաստիարակութեան պակասութիւնն է, առանց որու մեր վարժարաններն ըլլան Պոլսոյ մէջ, ըլլան գաւառները չեն կարող եւ չպիտի կրնան պատրաստել բարոյական մարդը, նկարագրի տէր անհատը, որքան ալ ճոխացնեն իրենց ծրագիրները եւ բարեփոխեն ուսուցման մեթոտները։

Մենք աւելի հոգ կը տանինք աչակերտին խելացաստակին մէջ ծանօթութիւններ մտցնելու քան անոր բարոյականը չենելու։ աւելի անոր միտքը կը զարգացնենք քան թէ սիրտը։ Վարժարանին մէջ օրեր, տարիներ կ'անցնին, աչակերտներն եւ աչակերտուհիներն իրենց ուսանողական շրջանը կը բոլորեն, զրական եւ դիտական ծանօթութեանց պաշար մ'ունին, բայց չեն դիտեր զգալու եւ գործելու եղանակը, չունին նկարագիր որ կեանքի ղէկը պիտի ըլլայ, իսկ ուսմունքը եւ դիտութիւն անոր օժանդակներն։ Ուսում եւ դիտութիւն առանց բարոյական կրթութեան, առանց նկարագրի, ազդային վեհասակար միջոցներ կ'ըլլան տղուն կամ աղջկան ձեռքն, ի վնաս իր անձին եւ ի վնաս ընկերութեան, որուն անթիւ պարտքեր ունի կատարելիք։

Նկարագիրը թէ առեւտրական ասպարէզներու, թէ մասնաւորական եւ թէ հանրային կեանքի մէջ վճռառակարին, արհեստաւորին, ուսուցչին եւ հանրային պաշտօնէին կեանքին ու կոչումին լծակը ըլլալու կոչուած է, որով միայն կարելի պիտի ըլլայ շարժել կեանքի եւ պարտականութեանց ... որ ... վրայ կը ծանրանայ, ... կոչումին հանմեմատ։ Առանց այդ լծակին չպիտի ուզենք կամ աւելի չպիտի կրնանք կեանքի պայմաններուն հանդուրժել, պարտականութեանց ծանրութեան տակ, իբր վաճառական, իբր արհեստաւոր, իբր ուսուցիչ եւ կամ իբր հանրային պաշտօնեայ։ Առանց այդ լծակին, առանց հաստատուն եւ ազնիւ նկարագրի մեր կոչումն եւ կամ մեր պաշտօնին արժանաւոր մարդը չկրնալով ըլլալ, պիտի նուաստացնենք, պիտի ստորնացնենք մեր արհեստը կամ մեր կոչումը եւ կամ մեր պաշտօնը։ Բայց ընդհակառակն ազնիւ ու բարձր նկարագիր մը պիտի բարձրացնէ զմեզ մեր ասպարէզին կամ մեր պաշտօնին մէջ եւ ասով հասած պիտի ըլլանք կեանքի բուն նպատակակէտին։

Կեանքը՝ իր ամէնօրեայ հաճոյքներուն, իր բազմատեսակ հրապոյրներուն հետ, ցաւերու, կսկիծներու անվերջանալի շարք մ'ունի։ Մեր զուարճութեանց կ'ընկերանան մինչ անհաճոյ անպատեհութիւններ որոնց հանդէպ ստոյգկանի մը արհամարհանքը պէտք է ցոյց տալ, անոնց կարենալ տոկալու համար։ Կեանքն իր անդորր վայրկեաններուն հետ ունի իր ահեղ փոթորիկները, որոնց հանդէպ զէկի մը պէտք ունինք, ընկղմելու վտանգէն ազատելու համար։ Այսօր ամէնէն յետին երկրէն մինչեւ ամէնէն քաղաքակրթեալ երկիրներու մէջ՝ ամէն հասակէ, ամէն դասակարգէ անհատներ, իրենց կեանքի հաւասարակշռութիւնը կորսնցուցած՝ ընկղմած են մոլութիւններու եւ հետեւաբար թշուառութիւններու մէջ, որ անդիտակցաբար կը չարչարուին ու կը տառապին։ Ատոնք կեանքի ղէկը՝ բարոյական նկարագիր չունեցող անհատներն են, որոց վրայ արդահատելէ զատ ուրիշ բան չենք կրնար ընել։

Այն օրն, երբ դիտակցութիւնը սկսած է արթննալ եւ անհատականութիւնը կազմուիլ մարդուն մէջ, անիկա պարտաւոր է պաշտպանել ինքզինքն այդ վայրկեանէն, նիւթական կամ բարոյական նուաստացման դէմ։ Բայց ի՞նչ բանով պիտի կրնայ պաշտպանել. իր հաստատուն նկարագրովն անչուշտ։ Ամէնքս ալ ապրելու կամք ունինք, բայց ապրիլ ուզելը կռուիլ ուզել է, զի կեանքը ամէնօրեայ պայքար մ'է մեր կրքերուն, մեր բնազդներուն դէմ. պայքար մը վչտի, հիւանդութեան մահուան դէմ. եւ վերջապէս պայքար մը՝ ճարելու համար մեր օրապահիկը, մեր հացը որ այնքան դժուարացած է այսօր համաշխարհային մրցումներով, որ չատեր չունենալով հաստատուն կամք եւ նկարագիր անոնց դէմ պայքարելու համար, կը զոհեն իրենց արժանիքը, իրենց պատիւը։ Կեանքի այս պատահականութեանց դէմ, ամէն ձեռնարկներու մէջ պէտք ունինք անբեկանելի վճռանի մը, որուն առջեւ դա՛ն ջախջախուիլ ու փչրուիլ ամէն խոչնդոտ, ամէն չար նախանձ, մեր թէ՛ նիւթական եւ թէ՛ բարոյական կեանքին վնասող անակնկալներ, որոնք դարանի նստած են միշտ մեր ոտքերուն տակ, մեր որդանէն սկսեալ մինչեւ դագաղ, մեր մօր դրկէն մինչեւ երկրին ծոցը։ Այդ անբեկանելի վճռանը պիտի ըլլայ մեր նկարագիրն ընտիր ուժերով օժտուած, ոյժ մը բարոյական որ օժանդակն է բանականութեան, եւ ազնուութեան, որուն առջեւ ամէն ինչ տեղի կուտայ։

Ստեպաղար Յ. Ա. ԿԱՐԱԳԵԱՆ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ Մ. ՍՈՒԼԹԱՆԵԱՆԻՆ

«Հեղինակութիւնը դժուար, բայց քննադատութիւնը դիւրին.» կ'ըսէ Ֆրանսական առածը։ Բայց վա՛յ անոնց որ այդ առածին ճշմարտութեան հաւատալու փորձութիւնը կ'ունենան, ինչպէս դուք, Պ. Սուլթանեան, որ ա՛ռնուն միամտութեամբ կռնակնիդ տուած այդ առածին դիւրին դիւրին կը ջարդէք, կը քննադատեցէք այնպիսի գործեր, որ չիտակը, խօսքը մէջերնիս, ձեր կարողութենէն ու ձեռնհասութենէն շատ ու շատ վեր են։ Ի՞նչ մեղքս պահեմ, ձեր կացինը այդ անտառին մէջ չի կտրեր։ Զէ՛, բարեկամ, դժբախտաբար երբ առածներու խարուսիկ մթնոլորտէն դուրս ելլենք—իրականութեան մէջ—հեղինակութիւնն է դիւրին ու քննադատութիւնը՝ դժուար։ Կրնա՞ք ըմբռնել ասիկա։ Սակայն քննադատութիւն ըսելով, կ'աղաչեմ պէտք չէ հասկնանք ամէն բան հաշուեծեալու, խծծելու այն ողայական լղճկութիւնը, որ լուրջ ուսումնասիրութեան մը արդիւնքն ըլլալէ հեռու, շատ ալ ծիծաղելի կ'ըլլայ։

Անչուշտ շատ հեշտ բան չէ ինծի համար ելլել ու ձեզի դաս տալ թէ՛ քննադատութիւնը անձնական գռեհիկ հաշիներ մաքրելու ադտոտ դիրքէն շատ աւելի բարձր ու մաքուր կոչում մը ունի. բայց կարծեմ նոյնքան ալ հեշտ չէ տեսնել անճարակներ, որոնք անձնական փցուն հաշիւներէ թելադրուած, կը աքնին, կը չարչրկուին գործի մը արեւի պէս փայլուն ու անաղարտ արժէքն ու բարեմասնութիւնները նսեմացնելու։ Ահա թէ ինչո՞ւ ակամայ ստիպուեցայ քննադատել ձեր... քննադատութիւնը, եթէ երբեք կրնանք տալ այդ անունը հակասութիւններու, սխալներ գտնելու կոյր նպատակով դարբնուած վիթխարի սխալներու, եւ որ իր փառքն էր, գռեհիկ սրամտութիւններու այդ տիտան Զէրօնին։

Նախ, չեմ դիտեր ինչ երեսով կը համարձակիք ելլել քննադատել մեր կարդ մը դասագիրքերու այն ողորմելի լեզուն «ից»ոտ, «օձ»ոտ ու «ցից»ոտ, այնպիսի լեզուով մը... որուն մէջ կը վխտան այդ ողորմելի անճահ ձեւերը! Եթէ այդքան մարմաջ ունէիք լեզուներ քննադատելու՝ հարկ չկար այնքան հեռուները երթալ...։ Նախ դո՛ւք մաքրեցէք ձեր լեզուն, նոյն իսկ ձեր այդ յօդուածը «օձ»երու, «ցից»երու անտառէն։ Բայց թերեւս ձեր լեզուն երկու քերականութիւն ունի՝ մանկան ու ԺՈՂՈՎՐԴԱՆ։ Շիտակը ի՞նչ ճոխութիւն։

Իսկ գալով Պոյաճեան էֆ.ի ընթերցարանին, կը ցաւիմ որ անոր վրայ խօսելէ առաջ ձեր դրիչն ու լեզուն մաքրելու դժբախտ մոռացութիւնն ունեցեր էք։ Ես եւս Պոյաճեան էֆ.ի ընթերցարանը գրքուատելու ո՛չ պէտք եւ ո՛չ ալ նպատակ ունիմ. անոր արժէքը արդէն շատ վեր է ձեր ճարտուք քննադատութենէն, եւ ճանչցուած, գնահատուած շատ աւելի հեղինակաւոր կարծիքներէ. կը հասկնա՞ք։ Բայց ներեցէք, կ'ուզեմ քանի մը գրական, մանկավարժական ու լեզուական դասեր տալ, որպէս զի կարդ մը անհեթեթ, պուչաւոր սխալներ, անձնական քմածին քաշկռտուքներ ընթերցասէր հասարակութեան առջեւ հանելէ ետք՝ մեր մատաղ սերունդն ալ հրամցնելու քմահաճոյքը չունենաք։

Անաչառ ոգիով եղած քննադատութիւնը կը պահանջէր որ լրջօրէն գործի մը սա ու նա թերութիւններուն հետ վեր հանէիք նաեւ անոր բարեմասնութիւնները. հոգ չէ, թէեւ այդ բարեմասնութիւնները չէիք ուզած, կամ չէիք կրցած դուրս բերել, բայց այդ դերը շատ ճարտարօրէն կատարած են ձեր վեցաբանեայ խեղճուկ դիտողութիւնները։ Մոքերնէդ կ'անցնէ՞ր ասիկա...

Եթէ 160 էջէ բաղկացած այդ գրքոյկը ծայրէ ծայր թղթատելու յոգնութիւնն յանձն առիք, ու դէպ այդ քանի մը հրաշակաւոր սխալները գտաք, դուք ինծմէ աւելի բարեբախտ էք եղեր, որովհետեւ ես ձեր ամբողջ քննադատութիւնը կարդացի, ու... բան մը չգտայ։

Քանի մը անչնչ սպրդուքներէ զատ, ինչ որ անխուսափելի բան մըն է այդպիսի բազմակողմանի աշխատութեան մը համար, ձեր դիտողութիւնները, բարեկամ, շատ ողորմելի, խեղճ ու կրակ բաներ են։

1.—«Լրջութիւն քարոզող հեղինակէ մը կը պահանջուի՝ նախ առնել եւ ապա ուսուցանել» կ'ըսէք։ Այս աւետարանական պատգամը նոյն ինքն ձեզի թողուով, կ'աղաչեմ, ո՞ւր տեսաք ամբողջ ընթերցարանին մէջ լրջութեան դէմ հատուած մը, կտոր մը, բառ մը։ Եւ եթէ հանդիպեցաք, ի՞նչու չէք ցուցներ, ու աւետարանական պատգամներով կ'անցնիք, կ'երթաք։

2.—«Ընթերցարանը չի պարունակեր ընդլայնումը տարրական դասընթացքի առարկաներուն ոՀՊՈՂՈ-ՆԵԱՆԸ։» Ո՞վ ըսաւ ձեզի որ ընթերցարանը տարրական դասերու համար ամբողջական encyclopédie դասընթացք մըն է։ Ո՛չ, բարեկամ, հեղինակը իր գործին չէ տուած իր նպատակը, բայց ընտրած է ընթերցանութեան համար այնպիսի նիւթեր, որոնք անուղղակի պիտի նպաստեն անոր աւանդուած միւս կարգ մը առարկաներուն։

(Շար.) Ս. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

ԹԱՆԶՐԱՄՍՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

(Շար. երեկի թիւեն եւ վերջ)

Թանձրամսութիւնը ամէն հասակի անխարտիր կը վիճակի, եւ աւելի չափահասներուն, դուն ուրեք ծերերու։ Եւ որովհետեւ կիները գրեթէ նստուկ կեանք կ'անցնեն մինչ, այս պատճառաւ այրերէն աւելի դիրնալու տրամադիր են. մանաւանդ ամուսնութենէ վերջ՝ առաջին յղութեան ատեն։ Դժբախտութիւն է ըսել որ կիներու համար թանձրամսութիւնը անբեղմնաւորութեան պատճառ մ'է. որովայնը դրաւող ճարպը արգանդը բռնաւորելով՝ անոր հակումը եւ կամ տեղափոխութիւնը առաջ կը բերէ, նաեւ դաշտանի նուազում եւ կամ դադարում եւ կամ ընդհակառակը յաւելում, արգանդատապ, արգանդախեղդ եւ վիժում։ Կ'ըսուի թէ ժառանգականութիւնը թանձրամսութեան գոյութեան վրայ մեծ ազդեցութիւն ունի, այս մասին ոմանք հաւատ կ'ընծայեն եւ ոմանք կը ժխտեն ապացոյցներու պակասութեան յենլով, եւ կ'ըսեն թէ միմիայն մանդի որակն ու քանակը, անչարժականութիւնը, երկարատեւ քունը կրնան չափազանց պարարտացնել մարդը, նաեւ ոգելից ըմպելիքներու գործածութիւնը, չաքարոտ, իւղոտ եւ բորակածնային ուտեստները, ամենադանդաղ, անչարժ եւ ամենաչնչայլ կեանքը թանձրամսութեան անվիճելի պատճառները կրնան համարուիլ։ Անոնք որ չարքաշ կեանք մը կ'անցընեն, իրենցմէ հեռի է թանձրամսութիւնը։ Երբ այս պատճառները ցոյց կուտանք, չկարծուի թէ ըսել կ'ուզենք որ որկրամոլութեամբ եւ կամ ստամոքսը ոգելից ըմպելիներով ծանրաբեռնելով՝ կը պարարտանայ մարդ։ Զէ՛, պէտք է գիտնալ թէ խնդիրը շատ ուտելու եւ ըմպելու վրայ չէ. այլ ուտել եւ պէտք եղածին պէս կարենալ մարսելուն եւ քիչ մը ծախսելուն վրայ է, ինչպէս որ մարդ նիւթական տեսակէտով՝ երբ քիչ ծախսէ եւ շատ դիզէ, կը հարստանայ, միեւնոյնն է մարմնական տեսակէտով, երբ մուտքը ելքը չափազանցէ, մարմինը կը պարարտանայ։

Թանձրամսութեան դարմանը, արդարեւ շատ կնճռոտ խնդիր մ'է, զոր լուծել կը նկրտինք։ Նախ ըսենք թէ մեր ցոյց տալիք դարմանը երկուք է, մէկը տեղային եւ միւսը առողջապահական։ Սոյն վերջինն կը պատկանի առատուն անօթի հետիոտն երկար ճամբայ մը կտրելը, լողալը, մարմնամարզը, ձիահեծութիւնը, որոնք մեծ ծառայութիւն կրնան մատուցանել։ Հարկ է նաեւ զիշերները վեց եօթը ժամ քնանալ եւ ճաշելէ վերջ քնանալէ խստօրէն բաժարիլ, ճաշասեղանէն կէս անօթի բաժնուիլ, ըմպելիներ եւ ադի կերակուրներ չգործածել, վասն զի ծարաւը կ'արթնցընեն, հեռի կենալ իւղոտ մարմիններէ, խըմորեղէններէ, շաքարեղէններէ, մանաւանդ դարաւերջիկ քաղցրահամ շոքոլէն, որ ոչ միայն շաքարի կողմէ հարուստ է, այլ նաեւ իւղի. խոյս տալ, որչափ որ կարելի է, պտուղներէ, հիւթեղ ու համեղ կերակուրներէ, լեարդէ, ուղեղէ, երիկամունքէ, սագի, բադի միսէ, ձկան հաւկիթէ, կաստուառուկէ մանաւանդ օձաձուկէ։ Ահա առողջապահիկ միջոցներն որոնք իրենց անվիճելի արժէքն ունին։

Դառնանք տեղային միջոցներուն։ Քիչ քանակութեամբ էօպէ՝ պը ԲՈՒՈՒՕՅ ըսուած գեղէն գործածելու է եւ կամ ճաշելէ առաջ 3-4 կաթիլ էօպէ երփնաջուր առնելու սովորութիւնը նիհարութիւն կրնայ պատճառել։ Երբեմն լուծման դեղերու գործածութիւնը միեւնոյն արդիւնքը կուտայ։ Ալքալէն պատրաստութիւններն ալ մարդս նիհարութեան մատնելու յատկութիւնն ունին, այս առթիւ կրնայ գործածուիլ Marienbadի, Kissigenի, Montmiraillի, Bridesի ջուրերը, որոնք ալքալէն եւ լուծիչ հանգամանք մ'ունին։ Այն հանրածանօթ պէ՝ թէ՝ պը ՈՒՈՒՕ՝ որ ամէնուդ տուներուն մէջ խաղալիք դարձած է, երբ շատ քանակութեամբ եւ երկար ատեն շարունակաբար գործածուի, նիհարութիւն կը պատճառէ։ Թթու մարմիններն ալ, ուրինակի համար քացախը, երբ չափազանց քանակութեամբ գործածուի, անկասկած նիհարութեան տեղի կուտայ, մարսողական խանգարում պատճառելով սակայն։ Զմոռնանք նաեւ ընդդէմ թանձրամսութեան վահանակերպ մարմնոյն (corps thyroïde) ազդեցութիւնը։ Այս մարմինը լաւ արդիւնք մը կուտայ անմնդառութիւն պատճառելով։ Ամէն օր կէս կռամէն մինչեւ մէկ կռամ թարմ եւ չոր վահանակերպ գեղձ կրնայ առնուիլ, եւ կամ իւրաքանչիւրը 0,25 հարիւրորդակռամ սոյն գեղձէն պարունակող Chaixի եւ Remyի պնակիներէն ամէն ճաշի առեն մէկ երկու հատ գործածուիլ։ Թանձրամսութեան դէմ ամէնէն աւելի զօրաւոր միջոցներուն եւ դարմաններուն մէջ անմնդառութիւնը նախամեծար կը համարուի, ինչու որ երբ այս միջոցը չափազանցութեան յանգի, հիւանդն իր մայրին բերը թոթափելէ վերջ, հիւծման ալ կ'ենթարկուի հաւանականաբար։

Ահա թանձրամսութեան չար հետեւանքները եւ ասոնց առաջքն առնելու փրկարար միջոցներ։ Ուրեմն կ'արժէ, այնպէս չ՞է, ազնիւ ընթերցողներ, գիրնալու փափաքէն հրաժարիլ։

ՄԱՏԱԹ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԱՐԱՒ-ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ԼԷՏԻՄԻԹԷԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻՆ ՄԱՆՐԱՄԱՄՆՈՒԹԻՒՆԸ

Զօրավար Հուայթ անցեալ Դշ. օր հետեւեալը կը հեռագրէր պատերազմական գործերու Պաշտօնատան.

Այսօր հոս դտնուած բոլոր զօրքերն ալ պատերազմին մասնակից ըրի, բացի բանակեցողին անհրաժեշտ պահապան դնդէն։ Լեռնային մարտկոցը, հրացանաձիգներու գունդ մը եւ Կլուսէոթիէրչայրի զօրագունդը զրկեցի որ շրջակայ բարձրաւանդակներուն վրայ դիրք մը գրաւեն, իմ ձախ կողմս պահպանելու համար։

Այս գունդերը երէկ իրիկուն մինչեւ ... տեսնելու համար թշնամիին դիրքերն։ Ինչպէս գիտցուեցաւ, թշնամիին ... ...

ցան, եւ դիշերուան մէջ կռուի բռնուեցան։ Թնդանօթներուն լծուած ձորիները սարսափահար ըլլալնուն փախան, քանի մը թնդանօթներ քշել տանելով հետերնին։ Կը յուսամ սակայն զանոնք նորէն դտնել։ Երկու վաշտերը դեռ չի վերադարձան, այս իրիկուն կ'սպասուին։

Դաշտային հրետանիէն չորս մարտկոց, ձիաւոր եւ հետեւակազօրքերու հինգ վաշտ զատելով՝ Զօր. Ֆրէնչի հրամանատարութեամբ զրկեցի յարձակելու համար դիրքի մը վրայ՝ ուր թշնամին երեք մարտկոցային թնդանօթներ դետեղած էր։ Մեր գնդերը այս դիրքը պարպուած գտան, բայց խիստ յարձակում մը կրեցին Պօէր գնդի մը կողմէ զոր կը կարծեմ թէ Զօր. Ժուպէռի զօրագունդն է։ Յարձակողները շատ թնդանօթ ունէին ու խիստ բազմաթիւ էին։ Մեր զօրագունդերուն ամէնքն ալ զործի վրայ էին, եւ թշնամին հինգէ քանի մը մղոն ետ մղեցին, բայց չի կրցին անոնց դիրքերուն հասնիլ։ Մեր կորուստները 80էն 100ին մէջ տեղուանքն է, բայց թշնամիին կորուստը շատ աւելի մեծ ըլլալ կ'երեւայ, մեր թնդանօթներուն կրակը շատ ազդու կ'երեւար։ Քանի մը ժամ կռուելէն ետք, մեր զօրագունդերը ետ դարձուցի որոնք քանակը հասան, առանց թշնամիին կողմէ նորէն յարձակում կրելու։ Թշնամին շատ բազմաթիւ է եւ իր թնդանօթներուն արձակած հեռաւորութեան չափը մեր դաշտային թնդանօթներու չափէն շատ աւելի է։ Հիմայ քանի մը ծովային թնդանօթներ ունիմ, որոնք առժամապէս կրցին թշնամիին թնդանօթը լռութեան դատապարտել։ Կը յուսամ թէ իմ ծովային թնդանօթներս թշնամիին լաւագոյն թնդանօթէն միշտ դերազանց պիտի հանդիսանան։ Բաղաքը ռմբակոծող թնդանօթները 6,000 եարտահ մինչոց մը կրնան կտրել։»

Ըստ այս պաշտօնական հեռագրին, պէտք է ըսել որ անգլ. ջորիները շատ դէշ խաղ մը խաղացեր են։ Սարսափահար՝ ճիշդ ու ճիշդ կը վազեն կապաստանին Պօէր բանակին մէջ, հետերնին քաշելով նաեւ իրենց լծուած թնդանօթները։

Նկատելու է նաեւ որ Պօէրներուն դիրքերը անփոփոխ ու անվնաս մնացած են, եւ թէ Զօր. Հուլայթ պարպուած դիրքի մը վրայ քալելով՝ ի փոխարէն ուրիշ կողմէ յարձակում մը կրեց, ու իր զօրագունդերը բաւական կորուստ ունեցան, եւ թէ կիրակի օր մեկնած երկու վաշտերը հետեւեալ օր մինչեւ ժամը չորս ու կէս դեռ երեւցած չէին։ Ասոնց ամէնքն ալ շատ բարեդուշակ չեն։

Այս տեղեկագիրը, ինչպէս արդէն ցոյց կուտայ, շատ ճախող կերպով կը պարտկէ Լէտսմիթի շուրջը Պօէրներուն կազմած շղթային դիծը պատռելու համար անգլիացիներուն ըրած փորձին անյաջողութիւնը։ Այս ըսուածներուն մէջ Պօէրներու հրետանիին գերազանցութիւնը սկսած է մասամանջութիւն ազդել Անգլիացիներուն։ Այս պաշտօնական հեռագրին հակառակ ըլլալով Սթանտարտ կը հրատարակէ թղթակցութիւն մը, զոր կըսէ, իր թղթակիցը առած է նոյն իսկ պատերազմի դաշտէն, ուր կը գտնուէր։

«Այլ կողմը ունէինք ձիաւորներու 3 զօրագունդ, հրետանիի 4 մարտկոց, հետեւակազօրքերու 4 վաշտ։

«Կեդրոնը, հրետանիի 3 մարտկոց, ձիաւորներու 2 զօրագունդ եւ հետեւակազօրքերու 4 վաշտ։

«Ձախ կողմը խլանտացի հրացանաձիգներու 2 վաշտ եւ Կլուսէսթէրշայրի զօրագունդը եւ լեռնային մարտկոց մը։

«Զօր. Հուլայթի յատակագիծն էր իր ամբողջ կեդրոնը թշնամիին վրայ յառաջացնել, բայց այս յատակագիծը չի կրցաւ գործադրուիլ, որովհետեւ թշնամիին դիրքը, որ Անգլիացիներուն նպատակէն էր, պարպուած էր։ Անգլիացիներուն աջ թեւը բուռն յարձակման մը ենթարկուելով սարսափեցաւ ճակատը փոխեր։ Թշնամին կրակին սաստկութիւնը դադրեցնելով՝ հետեւակազօրը առաջ անցաւ, ձիաւոր զօրքերու պաշտպանութեամբ։ Թշնամին ինքն ալ հակայարձակում մը ընել՝ պատրաստուեցաւ, եւ որովհետեւ թուային առաւելութիւն ունէին՝ զօրաւոր Հուլայթ հրամայեց հետեւակազօրին առաջխաղացնել եւ քաշուիլ։ Նահանջը մեր հրետանիին պաշտպանութեամբ շատ կանոնաւորապէս կատարուեցաւ։ Թշնամին 6000 եւ աւելի հետեւորութենէ քանի մը ռումբեր արձակեց քաղքին մէջ, առանց վնաս պատճառելու։ Կռիւը մօտաւորապէս 4 ժամ տեւեց։ 90 կամ 100 մարդ կորսնցուցինք։ Մեր աջ թեւին կատարած յարձակումը սքանչելապէս գործադրուեցաւ եւ Պօէրները Լոմպարտ Բոնիի մօտ դրաւած շատ մը դիրքերէնէ դուրս հանուեցան, բայց հողը շատ խորդուբորդ ըլլալուն՝ չկրցինք զանոնք հալածել։

«Մեր հրետանին չկրնալով զանոնք իրենց գտնուած տեղէն դուրս հանել, արձակաձէն հետեւակազօրը առաջ անցաւ եւ սոսկալի կրակով մը ընդունուեցաւ ու բուն արդիւնքը շատ շուտ տեսնուեցաւ։

«Զօրավար Հուլայթ որ կեդրոնը կը դտնուէր, տեսնելով որ աջ թեւը տկարանալու վրայ է, կեդրոնէն ամբողջ զօրաթեւը՝ բացի հետեւակազօրաց գնդէ մը օգնութեան զրկեց։

«Բօվէրֆուլ» յատաւորակին մէկ ջոկատը պատերազմի դաշտը հասաւ՝ ճակատամարտը վերջանալուն մօտ, եւ անմիջապէս իր խոշոր թնդանօթով սկսաւ կրակ ընել։ Զորրորդ հարուածին Պօէր հրետանին լռութեան դատապարտուեցաւ։ Ուրեմն քաղաքը ռմբակոծումի մը վախը չունի։»

«Սթանտարտ»ի թղթակիցը այդ կէտին վրայ համաձայն չէ Զօր. Հուլայթի հետ, եւ եթէ հաւատանք «Թայմզ»ի մէկ հեռագրին, շատ տարօրինապէս խաբուած է իր լաւատեսութեան մէջ։ Իրաւ ալ «Թայմզ»ի Լատսմիթի թղթակիցը կ'ըսէ որ Բօռ-Նաթալէն եւ Բիէթերմարիձպուրկէն Զօր. Հուլայթի զրկուած բոլոր ռազմամթերքը Պօէրներուն ձեռքը ինկեր է։

Այս բանը շատ դժուար կացութեան մը մէջ ձգած ըլլալու է Անգլիացիները, բայց պէտք է սպասել որ այս տարաձայնութիւնները հաստատուին։ Գաբի գաղթավայրին հիւսիսէն եւ արեւմտեան սահմանագլխէն հասած լուրերը թէ՛ շատ քիչ են եւ թէ՛ հին։ Մաֆքինկի շուրջը կատարուած գործողութիւններուն վրայ Զօր. Քրոնժէ տեղեկագիր մը զրկեց Բրէթորիա։ Այդ տեղեկագրին մէջ զօրավարը մանրամասնօրապէս կը խօսի Անգլիացիներուն քաղաքէն դէպի դուրս ըրած մէկ յարձակումին վրայ։

Գէրմանիոյ մէջ—Անգլիոյ արքայական վիշապաղօրքերու Ս. գնդին գնդապետ հրամանատարը Հոկտ. 26ին հետեւեալը հեռագրեց Վիլհէլմ կայսեր.

«Պատիւ ունիմ Ձեզ խնայնել թէ անգլիական արքայական վիշապաղօրքերու գունդը, որուն պատուակալ գնդապետն է Ձեր Վեհափառութիւնը, յառաջիկայ կիրակի «Մանչէսթըր» չոգենաւով Թիլպուրիի աւազանէն պիտի մեկնի դէպ ի Հարաւային Ափրիկէ։

Վիլհէլմ կայսրը հետեւեալ պատասխանը տուաւ.

«Շնորհակալութիւն ձեր հեռագրին համար։ Իմ հրաժշտի ողջոյններս հաղորդեցէք գունդին։ Իսկ թէ կարենայիք ողջ եւ քաջողջ ետ դառնայ»

Արքայական վիշապաղօրքերու գունդը հեռագրով իր շնորհակալութիւնը յայտնեց Կայսեր ուղղած բարեմաղթութեանց համար։

Առենէ մը ի վեր մէկ քանի անգլ. լրագիրներ Գերմանիոյ բռնած դիրքին նկատմամբ զոհ ըլլալու կողմն են. ասիկա շատ ճարտար ու անգլ. մտքուին սովորութեանց համաձայն եղանակ մըն է, այն է գերման հանրային կարծիքին Անգլիոյ մէջ առաջ բերած ազդեցութիւնը ծածկել։ Ատոր համար է որ «Տէյլի Նիուզ» մեծ կարեւորութիւն կուտայ Վիլհէլմ կայսեր անգլ. արքայական վիշապաղօրքերուն զրկած հեռագրին։ Նոյն թերթը առանց դիտել տալու որ այդ հեռագիրը սովիչ բարեկրթութիւն մըն է պարզապէս, կ'ըսէ. «Այդ հեռագիրը ցոյց կուտայ թէ Պօէրներու ի նպաստ միջամտութեան մը տարաձայնութիւնը ո՛ եւ է իրական հիմք զուրկ է, եւ թէ գերման կառավարութիւնը ո՛ եւ է մտադրութիւն չունի իր պահած չեզոք դիրքէն հրաժարելու։

Հարաւ-Ափրիկէ մէջ.—«Կաղէթ տը Վօսրը»ի զրածին համաձայն, անգլ. նաւատորմիղին համախմբումին շարժառիթն է Տէլակոա ծոցին դրաւումը զոր Անգլիա ծրագրած է։

Այսու հանդերձ կ'երեւայ թէ անգլ. օգնական զօրքերու Դաբ զրկուիլը, ուր Ընդհ. զօրավարը հասած է, Լօրէնսօ-Մարքէզի կողմէ արշաւանք մը կատարուելու ամէն գաղափար կը ջնջէ։

Դարձեալ կը հաւատան թէ Նաթալի Հոլանտացիները Պօէրներուն կ'օգնեն կամ դէթ տեղեկութիւններ կը հաղորդեն ասոնց։ Պատերազմի դաշտը զրկուած ուանոնց մեկնած անգլ. զօրագունդերու մասին պահուած լռութեան հակառակ, Պօէրները արագօրէն տեղեկութիւն կ'առնեն։

Մաֆէքինկ մէջ.—Պօէր զօրավար Բրոնժէ կ'իմացնէ թէ Մաֆքինկի անգլ. պահակազօրքը յարձակում մը ըրած է սուինով Լաու հրամանատարին բանակատեղիին վրայ որ հաստատուած էր ռազմախորձի դաշտին մօտը. հետեւակազօրքը ետ մղուեցաւ 6 մեռեալ թողլով, ինչպէս նաեւ կարծուածին համաձայն բազմաթիւ մեռեալներ։

Շարաթ առաւ գնդապետ Պատէն-Բօվէլ զնդապետ մը խնդրեց իր մեռեալները թաղելու համար։ Զօրավար Քրոնժէ հաւանեցաւ, եւ Պօէրները այս նպատակաւ զրկուած վակոնի մը մէջ փոխադրեցին դիակները. վակոնը նորէն Մաֆքինք դարձաւ։

Հէ-ինայէն սանհանգիլեն գրաց.—«Տէյլի Մէյլ»ի Բէրթաուսի թղթակիցը կ'իմանայ թէ գնդապետ Պատէն-Բօվէլ Մաֆքինկի շրջակայքը երկաթուղի մը կառուցանել տուած է, որուն վրայ կ'երթեւեկեն զրահապատ կառախումբեր։

Անգլ. դիշերապահ զօրքերը որոնք մինչեւ Ռօտս Տրիֆթ ՝ թշնամին դիրքերը կը քննէին, Պօէրներու կողմէ բաւական նեղութիւն կրեցին։

Այս դիշերապահ զօրքերը կը ծանուցանեն թէ Պօէրները առատին ուժ ունին, եւ թէ Պօէր ջոկատներ Վաթերսրէրկէն Մաքսիմ թնդանօթներով կը հասնին։

Հետեւաբար, գնդապետ Բլիւմը անգլ. զօրագունդերուն հրաման տուած է թուլ քաշուիլ։

Վերջին Շբ. օրուան Ռօտս Տրիֆթի ընդհարումին մէջ անգլ. հարիւրապետ մը ու երկու վիրաւորուած զինուորները ճամբան մնացին։ Ուրիշ 5 զինուորներ ալ մէջտեղ չկան։

—«Միէթէր» կ'ըսէ թէ պատերազմական նախարարութիւնը ո՛ եւ է լուր չէ ստացած Բօլէնսօյի (Լէտսմիթի հարաւակողմը) եւ կամ ուրիշ կէտի մը ուղղութեամբ Պօէրներուն ըրած նոր յառաջխաղացութիւններէն։ Բիթերմարիցպուրկի եւ Լէտսմիթի հաղորդակցութիւնը վերահաստատուած է։

Նոյ. 3ի թերթերը Լէտսմիթէն Հոկտեմբեր 31 թուականով հեռագիր մը կը հրատարակեն, որուն մէջ կը ծանուցուի թէ Պօէրները վերջին Բշ. օրուան կռուին մէջ Անգլ. հրետանիին կրակին տակ շատ մեռաւուեցան։ Պօէրներն քանի մը հարիւր հոգի մեռած ու վիրաւորուած ունին։

Բշ. օրուան կռուին Անգլիացիները 300 մեռեալ եւ վիրաւոր ունեցան։ Գնդապետ Դարլրըթոնի հրամանատարութեան տակ գտնուող զօրաթեւէն 800 Անգլիացի դերի բռնուեցան։ Հրետանիի մեծ կսիւ մը մատաղատ է։ Պօէրներուն հրետանիները Լէտսմիթէն 4 մղոն հեռու կը գտնուին։

Պատերազմական նախարարութիւնը երեկ առաւօտ թուականով Զօր. Հուլայթի կողմէ հեռագիր մը ստացաւ, որուն մէջ կը ծանուցուի թէ «Բօվէրֆուլ» մարտանաւէն տեղակալ Էժըրթոն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ ուսմէջ մը։

Թրանսվալի զօրագունդերուն Ընդհ. հրամանատար Զօր. Ժուպէռ, Նաթալի Անգլ. զօրագունդերուն ընդհ. հրամանատար Զօր. Հուլայթի պաշտօնապէս բողոք բարձաւ Լիտիթի ռումբին գործածութեան դէմ, զոր հակամարդկային կը յայտարարէ։

—Լոնտոնէ Հոկտ. 31 թուականով կը հեռագրեն թէ պատերազմական Պաշտօնատան Լէտսմիթի աղէտին մասին հաղորդած անորոշ եւ կիսկատար տեղեկութիւնները խորին յուզում մը կը պատճառեն։

Զօր. Հուլայթի կացութիւնը շատ տագնապալից կը նկատուի։ Դուցէ այժմեան տիրած վախին չափազանցութեանը պատճառն է նախապէս ունեցած յոյսերնուն շատ յանդուգն ըլլալը։

Պատերազմական Պաշտօնատան ուղղած մէկ նոր հեռագրին մէջ Զօր. Հուլայթ կը հաղորդէ Պօէրներուն ձեռք ինկած ըսպաներուն մէկ ցանկը։ Այս ցանկին մէջ կը գտնուին 1 փոխ-զնդապետ, 7 հրամատատար, 5 հարիւրապետ, 27 տեղակալ եւ մէկ զինուորական ղեղամաքաշխ, ընդ ամենը 41 սպայ եւ մէկ լրագրի թղթակիցներ։ Դերի ինկած այս սպաներէն 5ը վիրաւորուած են։

«Թայմզ»ի համեմատ՝ Լէտսմիթի առջեւ մղուած ճակատամարտին 18,000 Պօէրներ մասնակցած են։ Անգլիական դերի ինկած զօրաթեւը մօտաւորապէս կը պարունակէ 3,000 հոգի։

—Դարի ճամբով ալ կը հեռագրուի թէ Պօէրները Քիմպրլէյի շուրջը հոգէ պատնէշներ կը շինեն, քաղաքը ռմբակոծելու նպատակաւ։

—Գլ. օր Լոնտոնի մէջ լուր տարածուեցաւ թէ Հարաւ-Ափրիկէի Ընդ. ընդհ. հրամանատար սրը Ռիտվըրս Պրլլրը, ըսպաննուեր է։

Բացարձակապէս կը հերքուի մէկ քանի օտար լրագիրներու այն լուրը թէ Պօէրները ջարդած ու նոյն իսկ հրացանի բռնած ըլլան իրենց Անգլիացի գերիները։ Ընդհակառակը Անգլիացիները իրենք իսկ կը խոստովանին թէ Պօէրները շատ մարդասիրութեամբ կը վարուին Անգլիացիներուն հետ։

—Այսօր առնուած տեղեկութիւններ կը հաստատեն թէ Օրանժի Ազատ Պետութեան զօրագունդերը Լիւքաս Մէյէր Զօրին հրամանատարութեամբ Դօլէնսօյի կամարանը գրաւեցին։ Հետեւաբար Օրանժցիները Բիէթերմարիցպուրկ յանդող երկաթուղիի գծին տիրացան։

—Բարիզի Թաղապետական խորհուրդը իր Ուր. օրուան նստին մէջ համակրական ուղերձ մը քուէարկեց եւ ուղղեց Պօէրներուն։

ՊԵԼՃԻՔԱ.—Անվէրսի մէջ շոգենաւերու նաւամատոյց մը փլելով՝ հարիւրի չափ անձեր էսքօ գետին մէջ ինկան։ 17 հոգի խեղդուած են։

—Խորհրդարանի յառաջիկայ նստաշրջանին բացման, որ Նոյ. 14ին տեղի պիտի ունենայ, կառավարութիւնը պիտի առաջարկէ վերջնականապէս Գոնկոյի խնդիրը կարգադրել, պարդապէս դայն Պելճիքայի կցելով։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ.— Անգլիոյ թագուհին, Հնդկաստանի Կայսրուհին, բոլորովին մասնաւոր պատիւներով պիտի ընդունի Գերմանիոյ Վիլհէլմ Կայսրը։ Ի պատիւ Գերմանիոյ Կայսեր՝ Վիքթորիա թագուհին ծնրակալի աստիճան ունեցողները Նոյ. 21ին հանդիսաւոր դումարման մը պիտի հրաւիրէ։

ԱՒՍՏՐԻԱ.—«Նիուզ Վիէնը Ապէնտպլաթ» լաւատեղեակ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Սթէֆանի այրի իշխանուհին ամուսնութիւնը Էլէմար տը Լոնէյ կոմսին հետ՝ առաջիկայ Ցունվ. կամ Մայիս ամսուան յետաձգուած է։

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀՕՐ ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՔԱՐՈԶԸ

Երէկ առաւ, Դիւա Խաչի ասոնի առթիւ, Ամեն. Սրբազան Պատրիարքը Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցին երթալով՝ ներկայ գտնուեցաւ ժամերգութեան եւ Ճաշու Դրքէն ետք իր սովորական պերճախօսութեամբ աւուր պատշաճի քարոզ մը խօսեցաւ երկար խուսն բաղմութեան մը առջեւ՝ նիւթաբան ընտրելով իրեն «Ո՞չ ապաքէն յիմարեցոյց Աստուած զիմաստութիւն աշխարհի այսորիկ»։

Սրբազան Հայրը մեկնեց թէ Աստուած բոլորովին փոխած է աշխարհիս իմաստութիւնը եւ թէ Խաչի խորհուրդը կատարելապէս տարբեր նշանակութիւն մը առած է այդ բառին, եւ ասպէս աւելցուց. «Իմաստութիւնը նախ կը նշանակէ զարգացում, յառաջդիմութիւն, դիտութիւն, փորձառութիւն, հանճա՛ր. երկրորդ՝ ինչ որ ատորին է, Աստուծոյ զազտիարէն հեռու, ինչ որ կերք է, ինչ որ չարին դիտութիւնն է։ Քրիստոս տառապանքը, նեղութիւնը, զրկանքը, անարգանքը բարձրացուցած, վսեմացուցած է։ Մարդիկ տարբեր կերպով կ'ըմբռնեն իմաստութիւնը, տարբեր կերպով կը բացատրեն զայն, ու Աստուած անոնց մեկնածներուն բոլորովին հակառակ տալացոյցը տուաւ. աշխարհիս իմաստութիւնը, որ ամէնուն մտքին մէջ արմատացած էր, յիմարութիւն համարեց, եւ անա՛ Պողոս առաքեալ, տպչած, սքանչացած այդ Աստուածային «Իմաստութեան» առջեւ կը գոչէ.« Ո՞չ ապաքէն յիմարեցոյց Աստուած զիմաստութիւն աշխարհի այսորիկ»։ Խաչը որ մինչեւ Քրիստոս սնարդանքի մէկ նշանն էր, Անոր գալէն ետք այդ Խաչը՝ որուն վրայ ոճրագործներ կը մեռցնէին, եւ որ մարդկային երեւակայութեան հնարած տեսակի գործիքներէն մէկը կը նկատուէր, նուիրագործուեցաւ եւ անոր առջեւ ամբողջ ժողովուրդներ, դլխաբաց ծնրադրեցին ու երկրպագեցին, նկատելով զայն իրը աշխարհի ամէնէն թանկագին մէկ մասունքը։

«Այսօր, շարունակեց Սրբազանը, Դիւա Խաչը կը ոճնենք։ Թէ ինչպէս Քրիստոս նէութիւնը իր յաղթանակը տարաւ կռապաշտութեան վրայ, թէ ինչպէս դշխոյն Հեղինէ գտաւ այն Խաչն որ Գողգոթայի ծոցը թաղուած էր, թէ ինչպէս դանանգնեց զայն այդ միւս Խաչերէն որոնց վրայ աւազակներ, մայրասպաններ, հայրասպաններ խաչուած էին, թէ ինչ յաղթանակով Քրիստոսասէր տիրապետողին զայն Գողգոթայէն վար իջեցուց եւ թէ ինչպէս անոր դիտոր աշխարհին հոչակեց, պատմութիւնը մեզի կ'իմացնէ»։

Սրբազան բեմասացը Քրիստոսի Խաչին վրայ եղած աւանդութիւնները յիշելէ վերջ յարեց.

«Ա՛ռէ՛ք ձեր Խաչը եւ ետեւէս եկէ՛ք», ըսած է Քրիստոս։ Ինչ է այս խաչը, Քրիստոս երբեք չ'ուզեր որ մենք ամէնքս մոռնինք իրեն պէս Խաչին վրայ։ Քրիստոս Խաչ ըսելով՝ կ'իմանայ հոգեկան տանջանքն ու տառապանքը, նեղութիւնները եւ վերջապէս ձախորդութիւնները։ Ասոնք են անա որ «Խաչը» կը կազմեն։ Առնե՛նք, կ'ըսէ Քրիստոս, կրե՛նք, առանց տրտնջալու այդ ամէնքը ու իր ետեւէն երթանք։ Ո՞վ ըսած էր ապիկա, ո՞վ խորհած էր այս դաղափարը, ո՞վ կրած էր ասանկ բան մը մտքէն անցնել։ Ո՛չ ոք։

«Կապոյտ ակնոցներով կը դիտենք ամէն ինչ, յարեց Սրբազան Հայրը, ապակին ադամանդ կը կարծենք, բայց իրողութիւնը ասանկ չէ, երբ մեր գործերը ձախորդ երթան, ուրեմն զգոյշ կ'ըլլանք, չորս դնիս ուշի ուշով կը զննենք ու կը քննենք, ու հեռատեսութեամբ կը գործենք։

«Այս է ահա՛ այն Խաչը զոր Քրիստոս մեր ուսը կը դնէ։ Կեանքի ճամբան արահետ մը չէ. փուշ, փոս, ժայռ կայ հոն, անսա՛նկ անդունդներ՝ որ մինակ խոտերով ու բոյսերով ծածկուած են, եւ եթէ կուրօրէն քալենք անոնց մէջ կը գլորինք։

Եկեղեցոյ Ս. Հայրերէն մէկը կը հարցնէ «Ինչո՞ւ Աստուած կը նիրհէ, չտեսնո՞ր այն թշուառութիւնները որ աշխարհիս վրայ կը վխան. . . Եւ քիչ վերը ինքնիրեն կը պատասխանէ. «. . Բայց, ան կ'ուզէ չարիքէն բարիք հանել. . .» Եւ եթէ Քրիստոս մեզի կ'ըսէ. «Առէք ձեր Խաչը ու ետեւէս եկէք. անիկա կ'ուզէ մեր ուսերուն վրայ ծանրացող Խաչէն, ձախորդութիւններէն բարիք հանել»

Եւ Սրբազան Հայրը վերջացուց իր քարոզը մաղթելով որ ամէնքս ալ հետեւինք Աստուծոյ իմաստութեան եւ Խաչը պահէ, պահպանէ Եկեղեցին, ազգը եւ իր բոլոր հետեւորդները։

ՊԱՏԱՐԱԳԱՐԱՆԷՆ

Շբ. օր, Բերայի մէջ, Սանասարեան վարժարանի խնամակալութիւնը նիստ դումարեց։ Խնամակալութեան նստին ներկայացան Սանասարեան երկու նախկին Սաներ, Պր. Սիմոն Աղամալեան ու Պր. Դրիգոր Ճիւերճեան որ իրենց շրջանը աւարտելէ վերջ ժամանակ մը վարժարանին մէջ ուսուցչութեան պաշտօն վարած ու յետոյ իրենց ուսումն ու արուեստը կատարելագործելու համար Վիէննա զրկուած էին։ Քանի մ'օրէն պիտի մեկնին Լրզրում՝ իրենց ուսուցչական պաշտօնը շարունակելու համար նոյն Կրթական հաստատութեան մէջ։

— Տ. Ներսէս Վ. Դանիէլեան, Տ. Արիստակէս Բենց. Ճիդմէճեան ու Տ. Յակոբոս Բենց. Տէլէճկեան (Բերա Ս. Երրորդութիւն), այսօր Ժամ 7ին Պատրիարքարան հրաւիրուած են՝ Ն. Ս. Օծութեան կողմէն զրկուած Լանջախաչերն ու Կոնդակները ընդունելու համար։

ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ

Կաթ. Տեղապահ գերաշնորհ Բէջմէղեան Սրբազանին հրամանաւ, քաղքիս Ս. Աստուածածնայ Եկեղեցւոյ քարոզիչ Գեր. Տ. Խորէն Ծ. Վ. Դիմաքսեան Սսոյ Ժառանգաւորաց Վարժարանին ի նպաստ երկու չաբաթէ ի վեր հանդանակութեան եղած է թեմերը։ Արդէն երիտասարդ վարդապետն իր ազդեցիկ եւ չմեղմ քարոզներով ժողովրդեան մեծ մասին համակրանքը շահելով սիրելի եղած է անոնց։ Այս անդամ ալ յոյս կուտայ որ իր եռանդուն աշխատութեան արդիւնքով վարժարանին նիւթական հանդամանքներուն դոհացուցիչ դիրք մը կը տրուի, անոր բարոյական եւ ուսումնական մակարդակը կը բարձրանայ եւ յառաջդիմութեան նախանձելի վիճակի մը կը յանդի։

Պատ. հոդաբարձութեան այս տարուան դովելի ջանքերը, դոհացուցիչ նիւթականէն բոլոր բաւականի քաջալերուած ուսուցչական կարող մարմին մը կազմակերպեց որով յուսալի է թէ զրպրոցները բարեկարգեալ վիճակ մը պիտի ստանան։

Ուրախալի է որ այս տարի ալ անցեալ տարուան պէս քաղքիս առեւտուրներն յաջող ըլլալով՝ Տնտեսական վիճակը լաւ կերպարանք մ'ունի. կը յուսանք որ յարդոյ ազդայինները կրթական գործին մղում պիտի տան եւ պիտի մասնակցին Թաղ. Խորհրդի եւ հոդաբարձութեան ջանքերուն։ Ս. ԹՂԹԱԿԻՑ

Հոկ. 5 Երեքշաբթի, կէսօրին, քաղաքական յանցանքով դատապարտուած 33 անձեր Կայսերական բարձր Ներման արժանացան։ Վասն կուսակալ Թահիր բաշան անձամբ բանտ երթալով եւ զանոնք դուրս կանչելով կուսակալութեան ապարանքը առաջնորդեց, ուր ներման հեռագիրն կարդացուելէն վերջ, բանտարկեալներ Կայսերական սոյն բարձր ներման առթիւ երախտագիտութիւն յայտնելէն եւ Կայսեր արեւշատութեան համար աղօթքներ կարդալէն վերջ՝ մեկնեցան։

—Եօթն ամսուան երաշտութենէ մը վերջ, որ սով կ'սպառնար, անձրեւներ սեղատարափ վայելեցինք եւ կը վայելենք

15 օրէ ի վեր։ Երկինք թափեց օրինակալ կաթիլներն ի մեծ ուրախութիւն եւ քաջալերութիւն յուսահատ երկրագործին եւ աղքատ ժողովրդին։ Անձրեւներու վրայ ցորենի գինը չափին 10-15 դահ. ինկաւ։ Այս տարի անձրեւներն անցեալ տարուընէ 6 օր առաջ սկսան։

—Այս տարի առեւտրական ասպարէզը թափուր է, ցորենի աղութեան հետեւանքով. հացի խնդիրը մտահոգութիւն կը պատճառէ։

—Հոկ. 10, կիրակի Անգլ. հիւպատոսը որ քանի մը օրէ ի վեր Շատախ կը դըտնուէր իր թարգմանին հետ, Վան վերադարձաւ։

—Տեղական Թուրք «Վան» շաբաթաթերթը իր 178րդ թուով յայտարարեց թէ այս տարի դեղերու տասանորդները 200,000 դահ. աւելի ծախսուած են քան անցեալ տարի։

— Հոկ. 4, Երկուշաբթի, Հայ-Հռոմէական ազգայիններու Առաջնորդ Հ. Անտոն Վ. Զնդոեան մեկնեցաւ Պոլիս եւ անկէց Բարիզ՝ 1900 Արուեսահանդիսին ներկայ գտնուելու։ Առաջնորդարանի դրագիր Պօղոս էֆ. Նաթանեան ալ իր հետը տարաւ։

— Ի բացակայութեան Առաջնորդին, դրոցները պիտի կատարէ Հ. Յակոբ Կարնեցին։

— Քանի մը շաբաթ առաջ հոս գտնուող 3 Մայրապետներ Այդեստանի կեդրոնական մէկ թաղին մէջ դպրոց բացին ուր կը յաճախեն, իրենց ունեցած գիշերօթիկ որբ աղջիկներէն զատ, ցերեկօթիկ աղջիկներ ալ։ — Հոկտ. 10, Կիրակի, Նորակառոյց Եկեղեցւոյ նաւակատիքի ուրախը կատարեցին, որ շինուած է Արարուց Եկեղեցիէն միայն 10 բոպէ հեռաւորութեան վրայ դէպի Հիւսիս-Արեւելք։ Առաջ. Տեղ. Հ. Յակոբն պատարագիչ էր։

—Շաբաթ ու կէս վերջ «Պորտ ընկ.»ական Խարբերդի Նորեկ միսիոնար Տօքթոր Աշա (ushea) հոս պիտի գայ Տօք. Բէյնօլտսի իբր օգնական։ Կը լսուի թէ Տօք. Բէյնօլտս պիտի քաշուի բժշկական ասպարէզէն, զայն Նորեկին թողլով, միայն պիտի հոգայ իր 200 աղջիկ եւ 300 մանչ որբերը։

Վան, 12 Հոկտ. Յ. Ն. ՇԱԼՃԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Միրիմիրանի ասպիճան տրուեցաւ Եդիպտոսի խառն դատարանի անդամներէն Մէհմէտ Իզզէթ էֆ.ի եւ Միւթէֆայիլի ասպիճան՝ գործառնութեանց տնօրէն Նիքոլա Սապպաղ էֆ.ի։

Պետ. Խորհրդոյ քաղաքային ճիւղի Ա. կարգի օգնական անուանուեցաւ դատական նախարարութեան արձանագրութեանց դիւանի նախորդ Ա. քննիչ Մահմուտ պէյ։

Ա. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Եդիպտոսի Հիւսէյին բաշայի որդի Բէմալէտտին պէյի, Դ. կարգի Օսմանիէ Մաքսային Վերատեսչութեան դիւանատան Ա. քննիչ Այի պէյի։

Ի ՆՊԱՍՏ Այտընի արկածեալներուն ցարդ հաւաքուած գումարն է 2,162,228 ղրշ.։

Ուր. օր. Սէլամլըքի արարողութենէն ետք, Աւստրեա-Հունգարիոյ դեսպան Պր. տր Դալիչէ, Սերպիական դեսպան Պր. Նովաքովիչ եւ ռպան. դեսպան Մարքիզ Դամբօ զակրատօեւիվան Կէչօֆ պատիւ ունեցան յաջորդաբար մասնաւոր ունկնդրութեան ընդունուիլ Վեհ. Սուլթանին կողմէ։

Ունկնդրութեան պահուն Աւստրօ-Հունգարական դեսպանը իր ցաւակցութիւնը յայտնեց կայսերազուն իշխան Շէվքէթ էֆ.ի մահուան առթիւ։

—Սերպիական դեսպան Պ. Նովաքովիչ Սերպ կառավարութեան շնորհակալիքը մատոյց Վեհ. Սուլթանին, Ֆիրմիլիանոս արհիմանդրիտին ընտրութեան առթիւ։ Վեհ. Սուլթանը Պ. Նովաքովիչի նը-կատմամբ մասնաւոր բարեացակամութիւն մը ցոյց տալով, Ալեքսանդր Թագաւորին որպիսութիւնը հարցուց եւ յանձնարարեց իր Կայս. բարեւները հաղորդել Ալեքսանդր Թագաւորին։

—Յունաց Պատրիարքն ալ գործակատարին ընկերակցութեամբ Կայս. Պալատ գնաց եւ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Կայսերական Պալատան Ա. քարտուղար Թահսին պէյի հետ։ Վեհ. Սուլթանը իր Կայս. բարեւները հաղորդեց Յունաց Պատրիարքին եւ Իմթիյազի ոսկի շքադրամը շնորհեց Ն. Ամենապատուութեան եւ արժանի շքադրամ՝ Յունաց Պատրիարքարանի գործակատարին։

Վեհ. ՍՈՒԼԹԱՆԸ շնորհաւորական հեռագիր մը ղրկած է Ռուսիոյ Վեհ. Զարին՝ իր գահակալութեան տարեդարձին առթիւ։

ՄԱՏՐԻՏԷՆ Կ. Պոլսոյ հեռագրական Գործակալութեան ստացած մէկ հեռագիրը կ'իմացնէ Մատրիտի Օսմ. դեսպան գօր. Նէֆիպ բաշայի մահը։ Հանդուցեալ գօրավարը 1897 Մարտ 5էն ի վեր դեսպանական այդ պաշտօնը կը վարէր, Անկէց առաջ պատերազմական պաշտօնատան մէջ էր։

ԵԼՄԷՆԻ կուսակալութիւնը առաջարկեց Բ. Դռան որ զէնք, փամփուշտ եւ ուրիշ մաքսէ փոխցուած ապրանքներ չի մոցուին կուսակալութեան մէջ։ Դաւանին ծովեզերքին ընդարձակ տարածութիւնը որուն մեծ մասին վրայ մաքսային պաշտօնատուներ չի կան, կը դիւրացնէ այս տեսակ մաքսախուսութիւնը, որ անցեալ տարի Օսմանեան ստացուածքներու այս մասին մէջ ընակող քանի մը թափառիկ ցեղերուն ըրած չարժուումներուն պատճառ եղած էր։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԷԻ վարչութեան նախագահ սըր Էտվարդ Լաու որ, ինչպէս գրած էինք, Դիէնթօն Տաւքինոի տեղ Հնդկաստանի եւրոպական նախարար անուանուած է, Անգլիոյ սեղանաւորական շրջանակներուն մէջ ծանօթ անձնաւորութիւն մըն է։ Բնիկ Իրլանտացի եւ 52 տարեկան է, իբրեւ թեղանօթաձիգներու տեղակալ 1885 ին Լուսաքինի արշաւախմբին մասնակցեցաւ, եւ այս առթիւ հարիւրապետի աստիճանն առաւ։ Քանի մը տարի ետք՝ Բեթրսպուրկի Անգլ. հիւպատոս անուանուեցաւ եւ 1887ին հաղարապետի աստիճան ունէր երբ զին. ասպարէզէն քաշուեցաւ եւ քաղաքական կեանքի մէջ մտաւ։ Հանդուցեալ Պարոնկաց Նասրէտտին Շահին 1889ի Բարիզի արուեստահանդէսին այցելած պահուն անոր հետեւորդներէն էր։ Քանի մը տարիներ ալ Պոլսոյ եւ Վիէննայի Անգլ. դեսպանատան Առեւտր. կցորդի պաշտօն կատարած է։ Թուրքեւհելլէն պատերազմէն ետք՝ Յունական ելեւմուտքը կարգադրելու համար կազմուած միջազգային հակակշռին անդամ ըլլալով՝ նոյն վարչութեան բարեփոխման մասին ծրագիր մը ներկայացուց։

Զ. ԶՕՐԱԲԱՆԱԿԻՆ (Պաղատատ) հրամանատարը սպարապետութենէն հրաման խնդրեց հարկ եղած գումարը ծախսելու Շաթ-իլ-Արապի եւ Դուրնայի եզերքին վրայ նոր զինուորական պահականոցներ կառուցանելու համար։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԷԻ Անգլիացի եւ Հոլանտացի բաժնէտէրերու պատուիրակ սըր Ֆիցկէրալտ Լօուի, կ'ըսուի թէ յաջորդ պիտի նշանակուի Եգիպտոսի մաքսատուներու ընդհ. տնօրէն Պ. Ալֆրէտ Բայեան, որ սըր Վէնեան Բայեանի հօրեղբօրորդին է։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ. —Արեւելեան երկաթուղիներու վարչութիւնը որոշած է դուրսէն եկած երկրագործական գործիներու փոխադրութեան վարձքը զեղչել։ Թուրքիոյ մէջ երկրագործութիւնը ծաղկեցնելու եւ քաջալերելու համար՝ յուսալի է որ երկաթուղիի միւս ընկերութիւններն ալ սոյն օրինակին հետեւին եւ ուրուած գործիներն ալ իրենց գործարաններուն մէջ քիչ ծախքով վերանորոգեն։ Մէրսին-Ատանայի երկաթուղիի ընկերութիւնը բացի չոգեշարժներէն, Դ. կարգի մէքենաներու փոխադրութեան ծախքը 100ին 50 զեղչած եւ նորոգութեան համար ալ ամէն տեսակ դիւրութիւն ընծայած է։ Երկրագործական նախարարութիւնը Ատանայի կուսակալութեան հաղորդեց ընկերութեան այս որոշումը։

ԲԱՐՍԱՓՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ՍԱԿԱՑՈՑԸ. — Կայս. Իրատէ մը համաձայն ասկէ առաջ յանձնաժողով մը կազմուած էր Կայս. կառավարութեան կողմէ քարտէներու գործման խնդիրն ուսումնասիրելու համար, ինչպէս գրած էինք արդէն։ Արդ, յանձնաժողովը որոշած է թէ մինչեւ որ գործման գործողութիւններն աւարտին, պէտք է որ ընկերութիւնը քարտէները Կայս. Կառավարութեան բացարձակ արամադրութեան ներքեւ եղած համարէ եւ ըստ այնմ չարժի։ Հետեւաբար քարտի հանուած փայտ, ածուխ, կարասի, անձնական գոյք, ինչպէս նաեւ աղքատներու համար 5 թօնէն վար տպրանքներէն ո՛ եւ է տուրք չպիտի առնուի։ Նոյնպէս, ըստ առաջնոյն, քարտիին հասոյթը ընկերութեան պաշտօնեաներուն կողմէ պիտի դանձուի, միայն թէ Մաքսային Վերատեսչութեան կողմէ յատուկ պաշտօնեաներ ալ օրուան հասոյթը իրենց մասնաւոր տետրակներուն մէջ պիտի արձանագրեն եւ իրիկուան քարտի եւ մաքսային պաշտօնեաներու տետրակները փոխադարձաբար պիտի կնքուին։ Իսկ մէկ տասնեան հասոյթներու վիճակացոյցը Մաքսային Վերատեսչութեան պիտի հաղորդուի։ Նախարարական Խորհուրդին այս որոշումը Կայս. Իրատէ մը վաւերացուցած ըլլալով՝ հարկ եղած պաշտօնեաներ նշանակելու համար Բ. Դուռը Մաքսային Վերատեսչութեան գրեց։

Այս որոշման համաձայն, Ղալաթիոյ մաքսատունը իր կողմին եւ Պոլսոյ մաքսատունն ալ իր կողմին համար, պաշտօնեաներ յատկացուցին։

ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐՈՒ Էքզարքը եւ Ասորիներու Պատրիարքական փոխանորդը Շբ. օր Բ. Դուռն երթալով՝ Մեծ-Եպարքոսին հետ տեսակցութիւն մը ունեցան։ Յետոյ Պուլկարներու Էքզարքը դատական պաշտօնատունն երթալով՝ այցելեց նախարար Ապտիւրրահման բաշայի։

—Իտալական դեսպան Գ. Բանսա նոյնպէս Շբ. օր Բ. Դուռն երթալով Արտաքին գործերու նախարար Թէվֆիկ բաշայի հետ տեսակցեցաւ։

—Օսմ. Պանքայի ընդհ. տնօրէն Սըր Համիլդըն Լանկ Շբ. օր երմտական ինչ ինչ խնդիրներու մասին խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ նաւաբաժին մը Սելանիկ կ'սպասուի։

ՄԱՐՍԱՆԵՆԴՈՒԹԵԱՆ առաջքը առնելու համար Հանր. Պարտքի վարչութեան կողմէ յանձնաժողով մը կազմուած էր Գր. Մարսինէի նախագահութեամբ։ Այս յանձնաժողովին անդամ էր նաեւ Հնդկաստան ներմուծուած Օսմ. աղերու քննիչ Գր. Բուզրի. արդ կ'իմանանք թէ այդ յանձնաժողովին մաքսանենդութեան մասին պատրաստած տեղեկագիրը Հանր. Պարտքի վարչութեան կողմէ մերժուեր է։

ԶԱՐԱՇԱՀՈՒԹԻՒՆ.—Հանդուցեալ մեծահարուստ Հրեայ Տիկ. Հիրշ 10 միլիոն ֆր. թողած էր «Ալիանս Իսրայէլիթ»ի. այդ գումարին տոկոսը յատկացած էր Արեւելքի Հրեայ վարժարաններուն. կուսակատարը սակայն այս կտակին գործադրումը օրինաց հակառակ եւ անկարելի յայտարարելուն՝ «Ալիանս»ի կողմէ դատի քաշուած է։

ԴԱՀԻՐԷԷՆ կը գրեն թէ Քառնաքի մեհեանին նորոգութեան եւ կահաւորման 50,000 ոսկի ծախք պիտի ըլլայ։

ԿՐՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.— Զօրլուի մէջ Յոյն աղջիկ մը Իսլամութիւն ընդունած է։

ՉԵՂՔ ՊԱՇՏՕՆԵԱՑ.—Եանեայի Թղթատարական եւ հեռագրական վարչութեան տնօրէն Ապուլ-Բահիմ էֆ.ի հաշիւներուն ու գործառնութեանց մէջ ինչ ինչ անկանոնութիւններ տեսնուած ըլլալով՝ քննութիւն բացուած է եւ արդիւնքը Եանեայի կուսակալութիւնը Պոլսոյ Թղթատարական եւ Հեռագրական վերատեսչութեան զրկած է։ Մասնաւոր քննիչ մը պիտի զրկուի Եանեա, տեղւոյն վրայ քննութիւն կատարելու համար։

ԲԱՐԱՓՆԵՐ.— Անգլ. դեսպան Սըր Օքտոր Բ. Դրան մատուց տեղեկագիր մը, որուն մէջ ըսուած է թէ վերջերս Բարափին սակացոյցին մէջ եղած բարեփոխութիւնն ընդունուած է անգլ. կառավարութեան կողմէ։ Միւս կառավարութեանց դեսպաններն ալ մօտերս իրենց պատասխանը պիտի հաղորդեն։

ՀԱՆՐ. ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ նախարարութիւնը զեկոյց թէ բոլոր վարժարաններուն մէջ ծեծը պէտք է խստօրեն վերցուի եւ անոր տեղ հարկ է ուրիշ պատիժ մը՝ տնօրինել։

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ նախարարութեան բոլիս Մէճլիսի փոխ-նախագահ անուանուեցաւ անդամներէն Իսմայիլ պէյ։

ԱՌԵԻԱՆԳՈՒՄ.—Իզմիրի մէջ 18 տարու Յոյն աղջիկ մը երբ ըստ սովորականին վաճառատուն կ'երթար աշխատելու, ճամբուն երկու հոգի որոնք Կուպիտոնի նեռերէն ծակծկուած էին, դանակով կը ըսպառնան խեղճ աղջկան ու բռնի մօտը գտնուող կառքը դնելով՝ կը փախցնեն։ Ահա՛ երկու եղական սիրահարներ որոնք կրցեր են իրարու մէջ համաձայնիլ իրենց պաշտելին կիսելու համար։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն բացած է սակայն։

ՄԷՃԻՏԻԵԷԻ ՏՈՊՐԱԿԻՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԸ.—Գումբարու մանիֆաթուրայի Յոյն վաճառականի մը հացէն Պոլսոյ մաքսը հառած ապրանքները հանելու համար նոյն վաճառականը իր ծառային՝ Նշանի տոպրակի մը մէջ 73 մէճիտիէ դնելով ձեռքը կուտայ։ Ճամբան Նշան նպարավաճառի մը խանութը կը մտնէ ճաշելու, ուր ձեռքի տոպրակը սեղանին վրայ կը դնէ։ Նոյն պահուն խաղող առնելու համար վաճառատան բռնակիրը դուրս կ'ելլէ, վերադարձին մէճիտիէներու տոպրակը «վան ի վերուստ» եղած էր։ Նշանի հանած աղաղակներուն վրայ, խանութին մէջ եղողները կը ձերբակալեն, բայց քննութենէն կը հասկցուի որ նոյն միջոցին հոն գտնուող Սթէֆան անուն Յոյն մը որ Նշանի կուրս ելլելէն քիչ ետքը առած քալած էր, առանց մոռնալու մէճիտիէներու տոպրակը։ Ոստիկանութիւնը Լէֆթէրի այս յաջող աշակերտը հարցաքննութեան ենթարկած է։

ՔՍԱԿԱՀԱՏ մը Պալըզ Բազարի կողմը անցորդներուն գրպանը թեթեւցնելու ըզբաղած միջոցին, ոստիկաններու կողմէ հրաւիրուեցաւ իր չահատակութիւններուն համարը տալ։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ.—Շերքէթի 44 թիւ շոգենաւը, ըստ իր բարի սովորութեան, նորէն Շբ. օր նաւակ մը ընկղմեց։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 4 Նոյ.

Ֆրանսական Ռանթ		100 17
Օսմ. Ռէժի	»	292 —
Օսմ. Ֆոնս. սէրի Դ.	Ֆր.	22 07
Բուսմէլի երկաթուղի	Ֆր.	115 —
Իտալական Ռանթ	»	93 05
Օսմ. կայս. Պանքա	»	554 —
Սպանիական Արտաքին	»	64 70
Թրանսվալ		65 —

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԲԱՐԻԶ, 4 Նոյ. — Պատերազմի վայրէն ո՛ եւ է լուր չկայ։

— 9,000 Անգլ. զօրիներով Լէտիսմիթի անձնատուր ըլլալը, զոր գերմանական աղբիւրէ եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ, ճիշդ չէ։

Անգլ. աղբիւրէ քաշուած հեռագիրներ կ'ըսեն թէ կացութիւնն անփոփոխ է եւ թէ Լէտիսմիթի հանդարտ է։

— Պոէրներու կողմէ Լէտիսմիթին առնելու լուրը մինչեւ հիմայ չէ հաստատուած։

ԼՈՆՏՈՆ. — Հոկտ. 31 թուականով «Տէյլի Նիուզ»ի հասած հեռագրի մը համաձայն, Կլուէդերշայրի դնդին եւ արքայական Նիզակաւորներու վաշտէ մը բաղկացած ջոկատ մը Լէտիսմիթի մօտ տեղի ունեցած կռուին մէջ պարտաւորուեցաւ անձնատուր ըլլալ, ասկէ առաջ 200 հոգի կորսնցուց։ Պոէր Ռօք Զօրավարը որ Էլանտսլակդի մօտ ունեցած կռուին մէջ ծանրապէս վիրաւորուած էր Հոկտ. 30ին Լէտիսմիթի հիւանդանոցին մէջ մեռաւ։ Լէտիսմիթի մօտ տեղի ունեցած կռուին մէջ Պոէրները իրենց ըսածին նայելով, 73 մեռեալ եւ 231 վիրաւոր ունին։

—Արքայական յայտարարութիւն մը քաղաքապահ զօրքերէն 35 վաշտ առաջիկայ Նոյ. 20ին ի զէն կը կոչէ։

—Լէտիսմիթի հետ հաղորդակցութիւնները միշտ ընդհատուած են։

—Կառավարութիւնը հեռագիր մը ըստացաւ որուն համաձայն անգլ. զօրագունդերը Գոլէնսոյէն քաշուած ու այդ քաղքին հարաւակողմը տեղ մը համախմբուած են։ Հեռագիրը կէս օրէն մինչեւ երկու ժամ ետք՝ ո եւ է ընդհարումի մը լուրը չի հաղորդեր։

—Հոկտ. 30ին Լէտիսմիթի մօտ տեղի ունեցած կռուին մէջ Անգլիացիներուն կը-ըած կորուստներուն ցանկին մէկ յաւելուածը հրատարակուեցաւ որուն համաձայն Անգլիացիները 54 մեռեալ եւ 299 վիրաւոր ունին։ 484 հոգի կը պակսին։ 2000 հոգիէ բաղկացած զօրաթեւին վերաբերող Արքայական Նիզակաւորները որոնք պարտուած ու Պոէրներու կողմէ դերի բռնուած են այդ հաշուին մէջ չեն։

—Իրիկուան թերթերը Բիէթերմարիցպուրկէն երէկուան թուականով հեռագիր մը կը հրատարակեն, որուն համաձայն կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ Լէտիսմիթի մէջ։ Մեծ թուով կիներ ու տղաք քաղքէն մեկնած են կառախումբով մը զոր կը պաշտպանէր զրահապատ կառախումբ մը։

—Նոյ. 2ին «Քէյբ Թայմզ»ի հասած հեռագրի մը նայելով՝ Պոէրները Զուլուլանտի մէջ կը պտտին ամէն կողմ դրօշներ տնկելով։

—Պիւրկոստորբէն (Գոլէսպէրկի արեւելակողմը հաստատուած քաղաք մը, Իսթ-Լոնտոնի երկաթուղիի գծին վրայ Օրանժի Պետութեան Պլօէմֆոնթէյն մայրաքաղաքին նաւահանգիստն է Գարի դաղթավայրին մէջ) կը հաղորդեն թէ Պոէրներու ջոկատ մը Նոյ. 2ին Պէթուլիի մօտ (Օրանժի Պետութեան հարաւ-արեւմտեան սահմանագլխին ու երկաթուղիի միւնոյն գծին վրայ) Օրանժ գետին վրայ գտնուող կամուրջն անցան. կը կարծուի թէ ուրիշ Պոէր ջոկատներ ալ անոնց պիտի հետեւին։

—Զրոյց կը շրջի թէ Գարի Աֆրիքանտրներուն մեծ մասին Պոէրներու նը-կատմամբ ցոյց տուած նպաստաւոր տրամադրութիւններուն պատճառաւ պաշարման վիճակ մօտերս պիտի յայտարարուի։

ՄԱՏՐԻՏ. — Սպանիոյ երմտական նախարարը արտաքին փոխառութիւն մը կնքելու մասին իրեն վերագրուած նպատակը կը հերքէ։ Նախարարը ներքին փոխառութիւն մը պիտի ընէ երբ հարկ ըլլայ։

ԼԻԶՊՈՆ. — Ժանտախտի երեք դէպք պատահեր են Լօրէնսօ-Մարքիզի մէջ։

ԲԱՐԻԶ. — Ի նախատեսութիւն Լոնտոնի մէջ սակի բարձրացման, Ֆրանսայի պանքան իր զեղջը պիտի նուազեցնէ օտար պարտաթուղթերու վրայ։

—Ֆրանսական ոսկիի կարեւոր առաքումներ եղան Անգլիա։

ՊԵՐԼԻՆ. — Վիլհելմ Կայսրը Նոյ. 8ին Բոցտամի մէջ Զարին պիտի ապասէ, որուն պիտի ընկերանայ կոմս Մուրավիէվ։

Վէլհելմ կայսրը ընդունեց Թրանսվալ մեկնող բժշկական պատուիրակութիւնը։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 5 Նոյ.—Մաֆքինկէ, Ֆիմպրլէյէ, եւ Լէտիսմիթէ լուր չկայ՝ Տիւրպանի հետ հաղորդակցութիւնները խզուած ըլլալուն համար։

—Զրոյց կը շրջի թէ Պրրթօնէ առաքելութեան դլխուն եկած փորձանքը առաջուան ծանուցուածէն շատ աւելի ծանր է։

ՄԱՏՐԻՏ.—Երէկ Սպանիական Խորհրդարանին մէջ արտասանուած բուռն ատենախօսութիւնները Պարչէլոնայի մէջ պատահած խառնակութիւններուն պատասխանատու կը համարեն Կառավարութիւնը։

«ԼԷ ԲՐՕՎԷՆՍ ՌԷՒԻՆԻ» ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան թէ հանրածանօթ «Լա Նիւ Եօրք» կենաց ապահովագրական ընկերութեան ընդհանուր քննիչ Թուրքիոյ՝ Արշակ էֆ. Կիւրեղեան, «Լէ Բրօվէնս Ռէյնի» հրդեհի ապահովագրական ընկերութեան Թուրքիոյ Տնօրէնութեան ընդհանուր գործակալութեանց քննիչ պաշտօնեայ անուանուած է։

Տնօրէն Ա. ՈՒՆՃԵԱՆ

Վերոյիշեալ ազդէն գոհութեամբ կ'իմանանք որ Արշակ էֆ. Կիւրեղեան որ բաւական ժամանակէ ի վեր Լա Նիւ Եօրք ընկերութեան ընդհ. քննիչի պաշտօնը կը վարէր եւ իր ուղղամտութեամբը ամէնուն համակրանքը գրաւած էր, այս անգամ իր յարատեւ եւ անխոնջ աշխատութիւնն Լէ Բրօվէնս Բէյնի ապահովագրական ընկերութեան կողմէ ալ նշմարուելով նոյն ընկերութեան Թուրքիոյ Տնօրէնութեան ընդհանուր քննիչ կարգուած է։ Լիայոյս եմք որ հանրութիւնը անգամ մ'ալ իւր վստահութիւնը պիտի նուիրէ, սոյն հաստատութեան, իր այս վերջին որոշման համար։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ԲԱՅՈՒՄ 23 Հոկտ.

Օսմ. Ֆոնս. սէռի Դ. Ռ. կ.		24 50
Բուսմէլիի երկաթուղի	Ֆր.	114 —

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Ֆոնս. սէռի Դ.	Օ. Ո.	23 37
Ամէնէն բարձր գին	»	24 09
Ամէնէն վար գին	»	23 36
Բուսմէլիի երկաթուղի	Ֆր.	113 50
Ամէնէն բարձր գին	»	116 —
Ամէնէն վար գին	»	113 37
Թրամուէյ Պարտաթուղթ	Օ. Ո.	6 20
» Ժուբիսանս		2 —
» Բաժնեթուղթ	Ֆր.	610 —
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	Օ. Ո.	4

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87 —
Անգլիական ոսկի	»	110 6
Բոլ էմբէրիալ	»	89 20
Ֆրիմից	»	51 07
Մէճիտիէ արծաթ	»	107 37
Մէթալիք	»	97 —
Բուբլի թղթադրամ	Օ. Ո.	8 50
Լոնտոն 3 ամիս		109 12,5
Բարիզ » »		22 02
Ֆիորին մանտա		10 26

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԱՐՄՏԻՒ.— Յորեն.—Շաբթուս հասաւ եւ ծախսուեցաւ կակուղ տեսակէն, Վառնա 9,000. խառն Անատոլ 4000։ Պրայլիա 13 հազար քիլէ։ Կարծը ցորեն չաբթուս եկած եւ ծախսուածները ոչինչ են. օխան կ'արժէ 39-40 փր.։ Մարսիլիայի մէջ Պէրտիանսքա կ'արժէ 23,25-23,75։ Ալէքսանդրոփը՝ 22,75-23,25, Նիքօլաէֆը՝ 22,75-23,50, Մարիանօքոլի 23-23,25։— Հաճար. — Վաճառում չկայ, Իզմիրի մէջ ալ գործ չկայ։— Եգիպտացորեն.—Հրապարակը հանդարտ. վաճառում չկայ. Զմիւռնիոյ մէջ 45 փարայ։—Վարսակ. — Վաճառում չկայ. Զմիւռնիոյ մէջ քիչ մը գործ կայ 26 փր.էն։ Գարի.-Վաճառում Օտէսայի տեսակին վրայ 9,000 քիլէ, 14 ղրշ.էն։ Զմիւռնիոյ մէջ քիչ մը թուլ է, ստորին խառն տեսակին վրայ 12,75-13,25, միջինը՝ 13.50-14 լաւ տեսակը՝ եւ Ա.տեսակը՝ 14,50-15,25, ընտրելագոյնը՝ 16,16-50, Ուշադ խառն 13,25-14, ստորին տեսակ եւ միջինը 14,50-15,24 լաւը՝ 15,50-16, ընտրելագոյնը՝ 17,75-18, էքսթրա՝ 16,50-17,50, Կոբեակ— Վա-

ճառում չկայ։ Գաչը 22-47 փր. կ'արժէ։ Թուչնակեր.— Վաճառում չկայ։ Կը կարծուի թէ հունձքը 12,000 պարկէ աւելի պիտի չըլլայ։ Մարսիլիոյ Ռոտոսթոյի տեսակը կ'արժէ 29. Զմիւռնիոյ մէջ 47 փր.։ Կտաւատ.—Խնդրանք կայ։ Կանեփ.—Վաճառում չկայ, Զմիւռնիոյ մէջ գործ չըլլար։ Գաչը կ'արժէ 30-33 փր.։ Մեկոն.—Վաճառում չկայ, քաչը 60 փր։ Զմիւռնիայ քիչ մը գործ եղաւ 65-66 փր.ի դունաւորին վրայ եւ 72-75 փր. սեր։— Շուշմա.— Ծախուեցաւ 500 պարկ արտահանմանի համար։ 96,50-97 փր.ի օխան, Հունձքը այս տարի առատ ըլլալ կը յուսացուի։ Զմիւռնիոյ մէջ ազէկ գործ կ'ըլլայ, քաչը 100-102փր.ի Դարամանի տեսակին վրայ։ Տեղականը կ'արժէ 100-102, 103-105 էքսթրա ճերմակը։ Մարսիլիոյ մէջ Արեւելեան ապտակը կ'արժէ 15,50։— Անիսօն. — Վաճառում չկայ։ Անատոլիի տեսակը կ'արժէ 3-3,25։ Միտիլլի՝ 3,50—3,62,5։ Բիւսինը՝ 4,50էն 4,62,5։ — Լուբիա.—Վաճառում 200 պարկ Օրտուի 102 ղրշ.էն։ Հրապարակը հանդարտ է։ — Սիսեռ.— Վաճառում 200 պարկ Անատոլ 45 փր.էն օխան։ Զմիւռնիոյ մէջ հինին վրայ գործ եղաւ.քաչը 80—100 փր.էն։ — Բակլա. —Վաճառում չկայ, Եւրոպայէն լաւ խնդրանքկայ։ Զմիւռնիոյ մէջ հրապարակը աւելիոգեւոր 33փր

Այիւր.—Հասաւ եւ ծախուեցաւ, Օռէսան 100, Պրաիլա 6000, Մարսիլիա 1,100, Բ. տեսակ Վառնա՝ 300 պարկ։ Օսմ. լիրան 100 ղրշ.էն Օռէսանը կ'արժէ պարկը՝ 97-103 Սամսոն՝ 65-75, Մարսիլիա 65-75։ — Կորկոտ տեղական 93-97էն։

ԴԱՂԹԱՐԵՐԲ. — Շաքար. — Հասաւ Թրիէսթէ 3,000, Ռուսական 690, եւ 200 պարկ կեղծ Թրիէսթէ խանթարը 86-90 ղրշ.ի ծախուեցաւ 960 պարկ ռուս՝ եւ 200 պարկ կեղծ 72.—

Խանուռ. — Հասաւ եւ ծախուեցաւ 2,700 պարկ։ — Բրինձ. — Հասաւ Ռանկունի տեսակ 350 պարկ Եգիպտական 1,600, Ճաբոնական, ամէնեւին չկաւ, Ռիզոն 100 պարկ։ Մարսիլիոյ մէջ Ռանկունը կ'արժէ 30,26։-Սպանիական կարագ.— Գաչը 12 ղրշ.էն Թայանի մէջ քիչ մը գործ եղաւ։— Մոմ.— Ֆունտիի տեսակէն 600 մնաւոր եկաւ ծախուեցաւ։— Քարիւղ Թրանսիթով եկած եւ ծախուածները մնացուկը 26,50ղրշ.— Ծծումբ— Ժամանում եւ վաճառում ոչինչ։

ՄԵՏԱՂ.— Երկաթ.— Այս չաթիւան ժամանումը եւ վաճառումն անկարեւոր էր։ Հրապարակը հանդարտ է։ Կլասկօի մէջ Վարրանդ 70,9։—Պողպատ.— Ժամանում եւ վաճառում անչնչան։— Անագ. — Ժամանում չկայ, 1,150 եւ 1,170 ղրշ.ի քանի մը վաճառումներ եղան։— Թիթեղ. — Ժամանում եւ վաճառում 20 մնաւոր։— Պղինձ.— Անկարեւոր գործառնութիւն։ — Զինկօ.— Ժամանում եւ վաճառում 20 տակառ։

ԱԼԿՕԼ. — Ժամանում եւ վաճառում եղաւ, 19 տակառ Թէրէձէնաքօ, 72 տակառ ռումանական, 15 տկռ. Հունգարական։

ՀԱՆԲԱԾՈՒԽ. —Քարանձի վրայ գործ չկայ եւ ուրիշ տեսակներուն ալ անները չան է։

(Առեւտր. Սենեկի լրագիր, 28 Հոկտ. 99)

ԱՆԹՈՒԱՆ ԴԱՖՏԱՆՃԻ

ՖԱԵԱՆՍ ԵՒ ԵՐԿԱԹԷ ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Ղալաթիա, Եիւքսէք գալտերքըմ նº 26

Ցիշեալ վաճառատունը որ 53 տարիներէ ի վեր Պոլսոյ հրապարակին վրայ հաստատուած է, չափաւոր գներով կը ծախէ ամէն տեսակ վառարաններ եւ կը կատարէ նորոգութիւններ։ Դիմող յաճախորդները ըստ ամենայնի գոհ մնալէն նախապէս կ'երաշխաւորէ։

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ
1900 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Սեպտեմ. Ս. Փ. Ազգ. Հիւանդանոցի

Դին 40 փարա

Հիւանդանոցի պարզ Օրացոյցը մաքուր տպագրութեամբ հրապարակ ելած է։ Այս տարի ըստ որոշման Կրօնական Պատասխանատու Ժողովոյ, եկեղեցական ժամերգութեանց մասին աւելի մանրամասն եւ ճոխ տեղեկութիւններ տրուած են ի դիւրութիւն եկեղեցականաց եւ եկեղեցասիրաց։

Օրացոյցի վաճառումը հիւանդանոցի տարեկան կարեւոր հասոյթներէն մէկը ըլլալով, տարակոյս չունինք որ բարեսէր աղգայինները գնելով անկէ մէկ մէկ օրինակ՝ Հիւանդանոցի հաղարէ աւելի պատսպարեալներուն նպաստ մալ ըրած պիտի ըլլան։

Գալով ընդարձակ օրացոյցին, այս տարի ութածալ դիրքով, պատկերազարդ եւ կարեւոր ու օգտակար ճոխ պարունակութեամբ հրապարակ պիտի ելլէ քիչ օրէն եւ պիտի պարունակէ բոլոր ազգային հաստատութեանց մասին տեղեկութիւններ եւ կարգ մը դրդնական դիտելիքներ եւ վիճակագրական ծանօթութիւններ, ինչպէս յատուկ ծանուցմամբ պիտի բացատրուի։

AU CROISSANT D'OR

CARL MALIK

Constantinople, 46 Galata, Rue Tunnel

ՈՍԿԻ ՄԱՀԻԿ

Վերոյիշեալ վաճառատան մէջ խիստ դիւրամատչելի պայմաններով կը ծախուին յախճապակեայ եւ բիւրեղեայ առարկաներ, լամպաներ, ջահեր, արծաթազօծ ափսէներ, սկահակներ, ընծայ տեսակէ պնակներ, սրուակներ, եւ այլն։

Դիմեցէ՛ք ու գոհ պիտի մնաք։

ԳԱՐԼ ՄԱԼԻՔ

Կ. Պոլիս, 46, Ղալաթիա, Թիւնէլ փողոց

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑ
1900 ՏԱՐԻՈՅ

Լոյս տեսաւ Նշան. Էֆ. Պէրպէրեանի տպարանէն օգտակար եւ ճոխ բովանդակութեամբ։ Բաց ի սովորական տարեցոյցի նիւթերէն կը պարունակէ հետաքրքրաշարժ պատմական ծանօթութիւններ, վիպակներ, գիտական, արհեստական գիտելիքներ եւ այլն։ Կը յանձնարարուի այս օգտակար եւ պատկերազարդ հրատարակութիւնը ամէն դասակարգի անձանց հաւասարապէս։

ԱՅՆ ՏԻԿԻՆՆԵՐԸ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴՆԵՐԸ

Որ պէտք ունին գլխարկի, շրջազգեստի, բլուզնիի, մանթօի, ձեռնոցի, թոզ դիմեն

ԽԱՉԻԿ ԷՖԻՆՃԻԵԱՆԻ

62, Եիւքսէք գալտերքըմ, 62

Ուր պիտի գտնեն այդ ամէնքը ԸՆՏԻՐ ՈՒ ԱԺԱՆ, ինչպէս նաեւ մերտուքեան եւ հարնիքի համար մոմեր ու հարսանեկան պսակներ։

ՔԻՒԶԻՒՔԵԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

Հանսայտեալ 1850 ին

Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 168 եւ Պոլիս, Կամուրջին գլուխը, թիւ 71 դեղարաններ, ինչպէս նաեւ Պոլիս, Եէնի Ճամիի մօտ թիւ 18 դեղօրէից մթերանոցին տէր, հանրածանօթ Քիւզիւքեան էֆ., այս անգամ 27 եւ 29 թիւ երկու նոր վաճառատունն բացած է Ղալաթիա, Քարա քէոյ փողոց, ուր նոյնպէս դեղի վերաբերեալ գործեր պիտի ըլլան։ Պատ. Ցանկանորդք ամէն տեսակէտով գոհ պիտի ըլլան այս նորահաստատ դեղարաններէն, ինչպէս գոհ մնացած են Քիւզիւքեան էֆ.ի միւս դեղարաններէն։ 30—12

ԱՆՈՆՔ ՈՐ ԿԸ ՓԱՓԱՔԻՆ

Թարմ ու անարատ դեղերով ճշդիւ պատրաստուած տեսնել իրենց դեղադիրներն եւ օգտուիլ միանգամայն գիներու չափաւորութենէն,

ԲԱՐԵՀԱՃԻՆ ԴԻՄԵԼ

«ԴԵՂԱՐԱՆ ՍՈՒԼԹԱՆԻԼ», Կէսիք-բաշա-Պաշի, թիւ 5, ուր ամէն ժամ ներկայ կը գտնուի տէր եւ տնօրէն Լեւոն էֆ. Կիւմիւշեան որ անձամբ կը հակէ դեղագիրներու պատրաստութեան։

ԳԻՇԵՐՆԵՐԸ ՄԻՇՏ ԲԱՑ Է

30—28

ԱՐՏՕՆԱՏԻՐ Ա. ՍԱՂԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԾԱՂԻԿ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Համալ-բաշա Խան

ՇԻՐԲԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԵՐԹԵԼԵԿՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒՅՑԱԿ

1899 Հոկտ. 7էն սկսեալ մինչեւ ցնոր սնօրինութիւն

Եւրոպական եղերքեն Կամուրջ

12 45 Ենիմ. մէջտ. պէօյք. Թրպ. ենք. սթէն. պոյճ. պիտի հաղորդակցի 40
12 45 Ր. հիս. պէպ. արն. դրչ. օրթ. պչկ. 20
1 30 Ենմ. մէջտ պէօյք. քրմպ թրպ. ենք. միրկ. պիտի հաղորդակ 43
1 30 Պոյճ. Ր. հիս. պէպ. արն. դրչ. օրթ. պչկ. 38
2 15 Միրկ. Ր. հիս. պէպ. արն. դրչ. օրթ. պչկ. 37
2 — Պէյդ. փչպհ. ենիք. դանը. պոյճ. Ա. հիս. դանը. պէպ. վնք. չէնկ. պէյդ. գուդկ. 44
2 15 Ենմ. մէջտ. պէօյք. Թրպ. ենք. սթէն. պոյճ. պչք. 46
2 30 Ր. Գավ. Ա. Գավ. ենիմ. մէջտպ. Պէօյք. Թարպ. պէյդէ. բչպհ. չպք. գնը. Ա. Հիս. գնա. պչկ. 39
3 — Պոյճ. Ր. հիս. պէպ. արն. դրչ. օրթ. պչկ. 20
3 15 Ենմ. մէջտ. պէօյք. Թրպ. ենք. սթէն. միրկ. Ր. հիս. պէպ. պիտի հաղորդակցի 45
4 10 պէպ. արնվ. դրչ. օրթ. պչկ. 43
4 15 Ենիմ. մէջտ. պէօյք Թրպ. ենիք. սթն. պոյճ. պչկ. 40
5 — Պոյճ. Ր. հիս. պէպ. արն. դրչ. օրթ. պչկ. 37
5 30 Ենմ. մէջտ. պէօյք. Թրպ. ենք. Միրկ. Ր. հիս. պէպ. արն. դրչ. օրթ. պչկ. 46
6 45 Պէյդ. ենք. դանը. միրկ. Ր.Ա.հիս. դանը. պէպ. արն. չէնկ. պէյդ. օրթ. դուդկ. սկիւտ. 20
6 45 Ր. Ա. գվդ. ենմ. մէջտ. պէօյք. Թրպ. ենք. սթէն. միրկ. Ր. հիս. պէպ. արն. դրչ. օրթ. պչկ. 21
8 15 Ր. Ա. գավ. ենմ. մէջտ. պէօյք. Թրպ. պէյդ. բչպհ. չպք. գանը. Ա. հիս. դանը վանիք. չէնկ. պէյդ. գուդկ. սկիւտ. 39
9 — Ենմ. մէջտ. պէյք. Թրպ. ենիք. սթէն. պոյճ. Ր. հիս. պէպ. արն. դրչ. օրթ. պչկ. 18
10 — Ենմ. մէջտ. պէօյք. Թրպ. ենիք. միրկ. Ր. հիս. պչկ. 38
10 35 Միրկ. պէպ արն. սրթ. 43
11 — Ենմ. մէջտ. պէօյք. Թրպ. ենիք. պոյճ. Ր. հիս. պէպ. արն. պչկ. 45

Ասիական եղերքեն կամուրջ

12 45 Ա. հիս. գնա. վնք. չէնկ. պէյդ. գվկ. 33
1 — Պէյդ. փչպհ. չպբլ. գանը. Ա. հիս. գնաը. սկիւտ. 21
1 30 Ա. հիս. գնաը. վնք. չէնկ. պէյդ գվկ. պչկ. 18
2 — Պէյդ. բչպհ. ենիք. գանը. պոյճ. Ա. հիս. գնաը. պէպ. վնք. չէնկ. պէյդ. գուդկ. 44
2 30 Ա. Ր. գվդ. ենմ. մէջտ. պէօյք.Թրպ. Պէյդ. փչպհ. չպբլ. գանը Ա. հիս. գնա պչկ. 39
3 45 Ա. հիս գնաը. վնք. չէնկ. պէյդ. գվկ. պչկ. 33
4 23 պէօյք. Թրպ. Պէյդ. փչպհ. չպբլ. գնը. Ա. հիս. գնա. 38
5 15 Ա. հիս. գնաը. վնք. չէնկ. պէյդ. գվկ. պչկ. 44
645 Պէյդ. ենիք. գանը. պոյճ. Ր. Ա. հիս.գնա. պէպ. արնվ. չէնկ. պէյդ. օրթ. գվկ. սկիւտ. 20

8 15 Ա. Ր. գվդ.ենմ.մէջտ. պէօյք.Թրպ. Պէյդ. փչպհ. չպբլ. գանը. Ա. հիս. գնաը. վնք. չէնկ. պէյդ. գուդկ. սկիւտ. 39
10 10 Ա. հիսարէն ուղղակի կամուրջ. 44
10 30 Պէյդ. ենիք. գանը Ա. հիս գանա. չէնկ. պէյդ. գուդկ. սկիւտ. 37
11 10 Վանիգիւղէն ուղղակի կամուրջ. 33

Գամուրջեն եւրոպական եղերք

1 15 Պչկ. օրթ. արն. պէպ. Ր. հիս. պոյճ. սթէն. ենիք. Թրպ. պէյքտ. մղրպ. ենիմ. 45
2 15 Պչկ. միրկ. 20
2 30 պչկ. օրթ. դրչչ. արնվ. պէպ. Ր. հիս. միրկ. ենիք. Թրպ. պէյքտ. մղրպ. ենիմ 40
3 30 Ուղղակի Պէպէք 43
3 35 պչչ. օրթ. դրչչ. արնվ. պէպ. Ր. հիս պոյճ. 37
4 — Պչկ. պոյճ. սթէն. ենիք. Թրպ. պէյքտ. մղրպ, ենիմ. 46
3 40 պչկ. Սկիտ. գվկն. օրթ. պէյդ. չնկ. արնվ. գնաը. Ա. Ր. Հիս. գնոյճ. պոյճ. ենիք. փչպ. պէյդ. Թրպ պէյքտ. մղր. ենիմ. Ր. Ա. գվդ. 21
6 — պչկ. օրթ. դրչչ. արն. պէպ. Ր. հիս. միրկ. ենիք. Թրպ. պէյքտ. մղրպ. ենիմ. Ա. գվդ. 39
7 — պչկ. գվկ պէյդ. չնկ. արնվ. գնա. Ր. հիս. պոյճ. գնը. ենք. պէյդ. Թրպ. պէյքտ. մղրպ. ենմ. 18
8 30 Պչկ. օրթ. արնվ. պէպ. Ր. հիս. միրկ. ենիք. Թրպ. պէյքտ. մղր. ենիմ 38
9 35 Պէպ. Ր. հիս. պոյճ. ենիք. Թրպ. պէյքտ. մղպ. ենմ. 45
9 45 Պչկ. օրթ. դրչչ. արնվ պէպ. Ր. հիս. միրկ 43
10 15 Միրկ. ենիք. Թրպ պէյքտ. մղր. ենիմ. Ր. Ա. գավար. 46
10 20 Պչկ. գնաը. Ա. հիս. գանը. չպբլ. փաչպհ. պէյքդ. Թրպ. Պէյքտ. մղր. 40
10 40 Պչկ. օրթ. դրչչ արնվ. պէպ. գնաը. Ա. Ր. հիս. միրկ գանը. ենիք. փչպհ. պէյդ. 21
11 — Պէպ. Ր. հիս. պոյճ. սթէն. ենիք. Թրպ. քրմպ. պէյքտ մղր. ենիմ. Ր. Ա. գվդ. 39
11 15 Պչկ. օրթ. դրչչ. արնվ. պէպ. Ր հիս. միրկ. ենիք. 18
11 45 Ենիք. Թրպ. պէյքտ. մէջտ. ենմ. 43
12 — Պչկ. օրթ. դրչչ. արնվ. պէպ. 33
12 — Պէպ. Ր. հիս. պոյճ. ենիք. 37

Կամուրջեն ասիական եղերք

2 35 Սկիւտ. գվկն պէյդ չնկ. վանիք. գանա. Ա. հիս. 33
3 — Պչկ. պէյդ. չնկ. Ա. հիս գանը չպբ. բշլ. պէյդ. Թրպ. պէյքտ. 38
3 40 Պչք.Սկիւտ.գվկն.օրթ. պէյդ.չէնկ. արնվ գնաը. ա. ր. հիս. պոյճ. գանը. ենիք. փչպ. պէյդ. Թրպ. պէյքտ. մղպ. ենիմ. Ր. Ա. գվդ. 20
4 35 Ուղղակի պէյդ. Ա. հիսար 44
5 — Պչկ. գվկ. պէյդ. չէնկ. վնիք. գնաը Ա. հիս. գանը չպբլ. փչպ պէյդպ 21
7 — Պչկ. գվկն. պէյդ. չնկ արնվ. գնաը Ր. հիս. պոյճ գանը. ենիք. պէյդ Թրպ. պէյքտ. մղպ. ենիմ. 18
8 45 Պչքտ. գվկ. պէյդ. չնկ. վնք. գնաը. Ա. հիս. գնը. չպբ. փչպհ. պէյդ. 37
9 25 Սկիւտ. գվկն. պէյդ. չնկը. վնիք. գնաը. Ա. հիս. 44
10 20 Պչկ. գնաը. Ա. հիս. գանը. չպբլ. փչպհ. պէյդպ Թրպ. պէյքտ. մղպ. 4
10 25 Պչկ. գվկն. պէյդ չէնկ. վնիք. 3
10 40 Պչկ. օրթ. դրչչ. արնվ պէպ. գնաը. Ա. Ր. հիս. միրկ. գանը. ենիք. փչպհ. պէյդպ. 21
11 10 Պչկ. պէյդ չէնկ. վնիք. Ա. հիս փչպհ պէյդպ. 44
11 40 գնաա. Ա. հիս գանը. չպբ. փչպհ. պէյդպ. պէպքտ. 38
11 55 Պչկ. գվկն. պէյդ չէնկ. վնիք. 20

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (16)

ԳԱՒԱՌԱՆԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԾԱՌԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ե

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Բիչ եաքը Պ. Դ.՝ Ամմօի եւ Տէր Նշանի մէջտեղ նստած էր։ Այս երկու վերջիններն անհամբերութեամբ երիտասարդին չրթունքներէն կախուած էին։

—Հօրս կողմէ կուգամ կոր . . .

—Վա՛յ . . . ըրին Տէր Նշան եւ Ամմօ միաբերան։

— . . . Եւ հայրս կ'ընդունի ձեր առաջարկութիւնը . . . այսօրուընէ սկսեալ Պարոն Սարգօ եւ Վարդիկ նշանուած են . . . ամուսնութիւնը կարելի եղածին չափ պիտի փութացնենք . . . վաղը կուգաք եւ հօրս հետ կը խօսիք . . . ես ալ այս գիշեր հոս պիտի մնամ, եթէ ընդունիք, եւ վաղը միասին կերթանք։ Կ'ընդունիք գիս, Տէր Ա...

—Հարկա՛ւ, զաւա՛կս, ամենայն սիրով...

—Բայց Վարդիկը պիտի ընդունի՞ . . . առարկեց Ամմօ։

—Հա՛, հա՛, Սարգօէն ա՛լ առաջ . . . ըսաւ, Պ. Դ. խորհրդաւոր ժպիտով մը։

—Ուրեմն ամէն բան կարգադրուեցաւ, կը կրկնէր Տ. Նշան ձեռքերը շփելով։

—Սարգօն ո՞րչափ պիտի ուրախանայ իմ այս յաջողութիւնս լսելով . . . կ'ըսէր ինքնիրեն,Ամմօ,ըրի չըրի գործը եկեցի եա՛... Էյ, ինծի Ամմօ կ'ըսեն . . . ա՛յնչափ խօսեցայ որ մարդուկը համոզուեցաւ։

Զ

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Ամառուան զովագիկ ու պայծառ առաւտու մը տարողջ Միասուն իրարանցումի մէջ էր։ Պարոն Սարգօ կ'ամուսնանար Վարդուկի հետ։

Նշանուելէն ի վեր շատ քիչ ժամանակ անցած էր։ Աղջկան ծնողքը ժամ առաջ կատարել կ'ուզէին պսակի արարողութիւնը։

Սարգօին ուրախութիւնը նկարագրելը անկարելի էր։ Ա՛լ վերջապէս իր պաշտած էակին պիտի տիրանար։

Բայց խել մը զրոյցներ կը փոխանակուէին. լուր տարածուած էր թէ ո՛չ ոք հաւատացած էր պսակի արարողութեան, բայց ի Ամմօէն որ թէ՛ իր հարսնեւոր եւ թէ՛ կնքահայր պիտի ներկայանար։

—Ինչո՞ւ, կը հարցնէին պատասխանները իրարու, որէ տղուն ինքապատն ու ինքամարը մառեր են։

—Դո՛ւ ման կաս երուսաղէմ, կը պատասխանէր ուրիշ մը, որէ հըմա առջի ինքապատութիւնն ու ինքամարութիւնը մնացեր ա՛։

—Մեղա՛յ, քա որէ տարլ էղած բանա, տեսոր ինքապատունմէ էլ չառնան նա, ի՞նչպէս պաշխասին կ'ըլլի։

—Ես քեզի ըսի քի առջի հաւասանները չա մնացեր, չա՛. առաջ չա թա մընակ ոտիցով, չօրապով պիրէ, ինքապատն տէները (տանիք) չէին ժուռ դար։

Սարգոյի բարեկամները խնդրոյն իրազեկ ըլլալով՝ չէին կրնար այս նախատինքներուն հանդուրժել։ Ուրեմն այս նկատմամբ ընդհանուր հրաւէր մը տուին դեղացոյց ամէն դասակարգին որ մանչ ու աղջիկ, էրիկ կնիկ, հարնիքի վայելուչ զգեստներով հագուած շքուած՝ միահամուռ եկեղեցի դիմեցին։

Առանց մէջէն ընտրուեցան հարսնեղբայրներ եւ հարսնեքոյրեր, որոնք հարսնեւորներէն առաջ դացին Ամմօին տունը։ Իսկ մնացած մասը, իրր հարսնեւոր տաւուղ զուռնայի առաջնորդութեամբ ու էջաղջոյի եղանակով, Ամմօին դոց դրան առջեւ սկսաւ երգել.

Մեր դուռ նու ձեր դուռը, աղուո՛ր, իրարու դիմաց,
Աչերս քեզ տեսաւ, աղուո՛ր, խելքուն կը գնաց,
Իմ սէր նու քու սէրը, աղուո՛ր, դատասման մնաց,
Մի՛ լար աղուո՛ր աղջիկ, աղուո՛ր, հարս եղիր մըղի,
Զը ծախուած, չը գնուած, աղուո՛ր, մալ եղիր մըղի։

Նախորդ իրիկուան աղջիկ պահող մանկամարդ օրիորդները դուռը չէին բանար. «աղջիկ պիհելու» իրաւունքնին կը պահանջէին եւ այս իրաւունքի վճարումը կնքահօր կը պատկանէր։ Կնքահայրը, առաջ անցաւ եւ պահանջուած դումարին 5-10պատիկը տալով՝ դուռը բացաւ։

Ամմօի հինգ տարեկան տղեկը՝ սիրունիկ Վ. որ հարսնեղբայր ըլլալու պատուին արժանացած էր, հարսին համար պատրաստուած ձիուն վրայ հեծած, եղբայրութեան իրաւունքը կը պահանջէր։ Կնքահայրը հոս ալ քսակը բացաւ եւ ըստ սովորութեան կարմիր խնձորի մը վրայ կարգ մը դրամներ մխելով՝ տնոր տուաւ։ Մանուկը ժրպտուն դէմքով ընդունելով այդ նուէրը ձիէն վար իջաւ, որուն յաջորդեց հարսնացուները։

Հարսին առջեւէն հարսնեւորներն եւ երկու քովէն հարսնեղբայրը ու հարսնեքոյրեր տաւուղ զուռնայի քայլերգով հասան եկեղեցի։ Փեսան իր ազգականներով կը սպասէր արդէն։ Պսակի ժամանակ, կնքահօր աւանդական ժապաւենաղարդ խաչով կը հակէր որ չըլլայ թէ ամուսնացեալներու մէջտեղէն մէկը անցնելով պսակեալներու հրաման տէրը պաղի։

Պսակի արարողութիւնն աւարտած էր. ծաղկենկար չուրջառ մը փեսին վրայ եւ շղարշով պլլուած փոքրիկ խաչ մըն ալ ձեռքը տրուած էր, որուն վերի ծայրը միշտ ոտնդերուն կպած պիտի մնար։ Եթէ դիտնալով կամ մոռնալով, խաչը քթէն հեռացած տեսնուի, հանդիսականներէ ոմանք փնտռտալու լարձր ձայներ հանելով՝ կը բողոքեն։

Հարսն իր ղլուխը փեսին քարակին կռմնցուցած, «ազատ տրչի»ներ ու հարսնեքոյրեր, փեսայի հագած չուրջառի երկու ծայրերը հարսին քօղքին հետ բռնած կը հետեւէին հարսնեւորներու յարգալի թափօրին, որու առջեւէն կ'երթար երգիչ մանուկներու դաստ։ Տաւուղ զուռնա կամ երգասացութիւն, քալել կա՞ կենալ, հարսնեղբայրներու հրահանգներէն կախուած է։

(Շարունակելի)